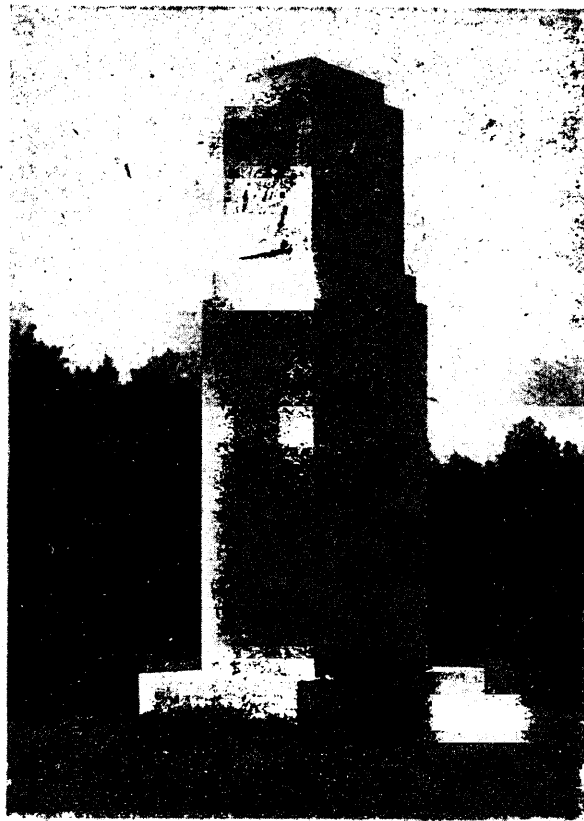

G
M
B
E
R
G

ROMAN

No

18

*Wabadussõjas langenud sõdurite mälestus-
sammus Siikhusas.*

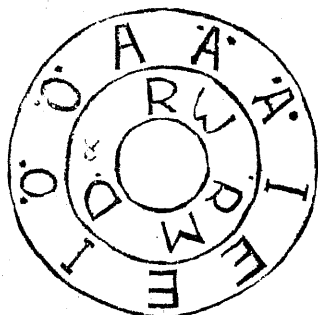
AR
F. B. Kõrvald
Eesti NSV Riiklik
Bibliotek

SP
7501

**KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG”
TALLINN, 1927. A. VI. AASTAKÄIK.**

Hindmõistatus

Nr. 18 (132).

Missuguse eesti kõnekäänu võib siit välja lugeda.

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn, märgusõna all „**Hindmõistatuselahendus**“ kuni 1. novembrini. Lahendusi võib saata mitu ühes ümbrikus ehk panna „Romaani“ talituse (Müürivahe tän. 16) sissekäigu juures asuvasse kirjakasti. Lahendajate nimed avaldatakse „Romaan“ nr. 22 (136).

Õigete lahenduste saatjate vahel loositakse välja: 1) **1 anne Ed. Wilde kogutud teostest**; 2) **Arthur Adson — Wana laterna**; 3) **Fr. Tuglas — Hingemaa**. „Romaani“ talitus.

Hindmõistatuse lahendus

Nr. 14 (128)

k	a	s	u	k
a	l	i	d	e
s	i	g	u	r
u	d	u	n	e
k	e	r	e	m

Õigold soletust saatsid:

Tallinnast: W. Alango, Karin Awendt, Anna Anso, Karin Awendt, Elsa Arman, Ralf Arman, Helene Aron, Ada Aitberg, Paula Benjamin, R. Bluum, M. Braun, Dolly, E. Emann, Aleksander Gold, H. Hio, Adolf Haava, And. Janson, Milla Jeromin, Harald Johani, T. Kerone,

Emmy Kuldner, Aug. Kaasik, Salme Kask, Egon Kaeli, Jaanus Kaik, Ants Kippar, Carl Kott, E. Luuk, Ellen Lepp, Julie Libeon, Helmy Michelson, Mary, M. Martinson, F. Martinson, L. Naruskow, Marcella Otsep, W. Plooman, Hans Reeman, Helene Reemann, A. S-k. Erika Simtal, Ly Siirman, A. Strandmann, Dolly Timm, L. Tehker, Hilma Tobias, Benita Tonström, G. Taniberg, H. Taniberg, M. Weeberman,

Tartust: A. Braats, Willem Dawel, Aleksander Entson, Johannes Jõul, L. Jõul, Arno d Johani, Gertrud Koch, Ferd Linask, Bernh. Linask, R. Müller, Selma Puusik, O. Peterson, L. Reichman, L. Rätsep, Astrid Ratnik, Rud. Solba, Heinrich Tamberg, E. Tabask, Lygia Tullf, K. Wahhi,

Wiljandist: Joh. Kaup, Ed. Koorits, Boris Kaasik, Alfred Marjassow, Ed. Martinson, E. Neumann, H. Oinas, Richard Pruuli, Hans Pruuli, Joh. Potter, Södur, Leopold Taar, A. Tuults,

Pärnust: A. M. Arro, Aug. Jalas, J. Klaassen, Milda Küng S. Laaman, E. Mugra, M. Rillo, L. Tugetam

Walgast: Nadja Maner, Ernst Metsküla,

Romaan

Ilmub kaks korda kuus.

SISU: Arnold Bennett: Tuhande rõõmu linn. — Iwan Wasow: Bulgarlanna. — G. Enn: Sultan ja rätsepp. — Andres Silla: Ma olen lehekene. — O. O. Hubicki: Mr. Dixoni hea idee. — P. Grünfeldt: Maal. — Arkadi Awertshenko: Kassiema. — H. Wühner: Päriskoht. — Fr. Lehne: Tuli südames. — Tött ja nalja.

Nr. 18 (132)

September 1927

VI aastakäik.

Tuhande rõõmu linn.

Inglise kirjaniku Arnold Bennett'i romaan.

9

"Nii siis," ütles Setjam, "olen lõpuks ikkagi kohal. Kas tunnete minu ära? Olen muutunud, eks? Wana nõid. Aga minu suhtes ei tarwitse ja kahelda." Rõgu elu kuhjunud kibedus kõlas neist sõnadest ja mehe häälest, aga wana naine ei annud ühegi märgi läbi teada, et ta hirmus minemist praegu ta ette on astunud. "Sa arwasid, et olen surinud, eks?" jatkas Setjam. "Üle neljakümne aasta olid ja kindel, et olen surinud, ja et su roim on üks neist tuhandetest, mis jääwad muhtlemata. Ja kui sina," jatkas ta, "weel wähegi kahtled minu isiku juures, sina mõrtsukas, siis waata siia. Sa pead siia waatama, Jumala nimel!"

Mees kummasdas, tõmbas pahema jala püksisääre üles, liikkas sokki üle saapa maha, nii et üks jäär paljas oli. Wana naine suur sünnimärk. Akrobaadiliigutusega tõstis ta jääre woodi kohale, just mrs. Ham'i filmade ette. Siis lasi ta jala langeda.

"Nii," hüüdis ta, "see on sulle wist küll näidanud ja selgeks teinud, kellega sul tegu on." Ta hääl oli julm, jäine ja kuri. Ta ei tunnud halastust, wähematki armu selle naise vastu, kes, ükskõik mis ta ka patustanud, nõudis oma praeguses seisukorras ja wanuses ikkagi teatud austust ja wiisakust.

"Olen kuulnud, et wõid oma filmalaugudega ütelda jah ja ei. Pilgutus tähendab j a h,

liikumatus on ei. Tahan sinult midagi küsida. Kas wõtsid päewapildi kastist? Kosta!"

Mrs. Flam sulges filmad ja jättis nad kinni.

"Mis see siis tähendab?" urises Setjam. Uwa jälle filmad, mõrtsukas."

Aga mrs. Flam ei teinud seda. Ta jättis filmad kinni; oleks wõinud arwata, et ta magab, kui mitte üks piisar laugude wahelt poleks woolanud.

"Opetan su kohe filmi awama!" hüüdis Setjam.

Ta käsi lähenes naise filmadeni, kuid ifegi ta leppimatu ja julm kibedus kohkus tagasi ara häbematusse ees, puudutada seda halwatud ja abitud organismi. Ta tõmbas oma käe tagasi, ja tema poolt lawastatud ifeenti hirmsuse tunne tungis ta südamesse. Ta mõtles ifegi seepeale, et see wäga hea on, kui Rosie seda pealt ei näe.

"Hea küll," ütles ta, "nagu ja tahad. Tean, et ja päewapildi kastist oled wõtnud, sina wõi keegi su sugulastest; ja mul on põhjust oletada, et see päewapilt asub siin toas. Küllap ma peagi tean, kas ta siin on wõi mitte."

Nende sõnadega lahkus ta äkki toast, sulges ukse ja läks weelkord trepist üles katuse alla.

"Jate?" hüüdis ta taha. Üks suudanlane, Ham'i walli Spats'i wend, tuli sõnakuulelikult kohale.

„Olen valmis,“ ütles Jetsam, „tule, mine mu ees. Tahan ise üfjed fulgeda.“

Nad astusid koos mrs. Hami magabistuppa.

„Sa tead, kuidas tuleb otfsida, Jafe,“ õpetas suudanlast Jetsam. „Iga asi selles toas tuleb läbi otfsida, et ühte päewapilti leida — päewapilti, kas tead? — Just samasugust asja kui see siin.“ Ja ta osutas ühele Joseph Ham'i pildile, mis ehtis kaminat. Suudanlane noogutas pead.

„Alga kummutiga,“ oli käst.

Weerandtundi hiljem oli tuba säärases korratufes, nagu oleks sealt mõni tšükloon läbi tormanud. Iga mööbli iga sahtel oli segi tuhinitud ja tühjendatud. Suudanlane oli koguni toolile roninud, et kapi otfsast järgi waadata, ja oli seejuures terve rea pappkartonge maha pillanud. Iga raamat oli narmasteks käristatud, kirjade hunnikud wedelefid igalpool, ja terve põrand oli kaetud mrs. Ham'i isikliku warandufega. Toolid olid ümber lükatud, üks wõi kaks waasi olid purustatud, et ka nende sifimas päewapilti otfsida. Tuba oli segi paisatud, aga Jetsam'i igatsust, salapäraft päewapilti, polnud weel leitud. Suudanlane oli küll tosinad päewapildid leidnud, kuid õiget polnud nende seas.

Minult haige woodi oli puutumata jäänud. Keset toa waremeid seisfis ta walgena, korrasolewana, ja wana proua käed olid ifka weel endises seisuforras; ta filmad olid nüüd pärani ja helkifid ifka ja ifka ainult ühe punkti suunas lakke.

„Nüüd tean!“ hüüdis äkki Jetsam. „Woodi — woodi! Käst oli woodi peidetud, aga ma sain ta ifkagi kätte; päewapilti on woodis, ja ka tema on mul pea käes.“

Ta kõhles. Kas oli tal julgust woodi läbiotfimisefks ja abitu haige puudutamisefks? Ta imestas ifseneje üle. Ta oli kõige peale valmis, oli nõus tapma, kuid kohfus tagasi mõttejuures, päewapilti sealt otfsida, kus käst oli olnud.

Siis kogus ta end äkki.

„Haara woodist kinni, aga mitte madratsist,“ kästis ta suudanlast, „tahant teisest küljest aidata. Ole aga ettevaatlik ja ära aja linasid segi. Tõstame ta üles ja asetame põrandale. Ettevaatlikult nüüd — ettevaatlikult!“

Mõlemad mehed tõstfid madratsi suurima ettewaatufega üles ja asetasid põrandale. Mrs. Ham'i pilk puhkas nüüd täitsa uuel punktil toalaes.

„See on nüüd sinu jaoks wäike muudatus,“ ütles Jetsam teatud kahjatufega, „aga pean seda tegema. Peagi asetame madratsi wanasse kohta tagasi.“ Ta otfis madratsi ja woodiaseme hoolikast läbi, aga ka seal ei leidnud päewa-

pilti. Ta peatas ja pühkis higi otfaesifelt. Suudanlane seisfis tähelepanelikus seisatus woodi kõrwal. Jetsam waatas talle otfa.

„Mine ja too ta alla,“ kästis ta.

Jafe kadus.

„Nii wõi teisiti peab asi lõppema,“ pomises ta, pilku manaeidele heites, kes suures korratufes lamas põrandal. Siis ootas ta, aegajalt ootas ta, aegajalt ufse poole piiludes.

Tüff aega hiljem awanes ufks, suudanlane astus tuppa ja tõi käeförwal kaasa Joseph Ham'i. Jetsam sammus neift ruttu mööda ja fulges ufse uuesti. „Nii siis, Ham,“ ütles ta äkki. „Las ta istub, Jafe.“

Ham istus sõnakuulelikult öölaua kõrwal seiswale toolile, ta ei lausunud musta ega walget, ei waadanud ka üles; ta näis poolelbi uimane, näis, nagu oleks ta teadmus põgenenud kuhugi kaugele, kust tal wäga raske tagasi on pöördä.

„Mida soowite?“ küfis ta lõpuks füngelt.

„Mida olete siin teinud?“

„Palun sind weelkord, Ham,“ ütles Jetsam. „Wiisin su seepärast ära, nagu sulle ütelda wõin, ja olin nõuks wõtnud, et sean ema ja poja wastamisi, kui see tarwilit peaks olema. Alga ja oleks peaaegu kõik häwitanud, sest wõtsid liig palju sellest neetud opiaadist. Sa oled saamatu, ifegi siis, kui oled õhmer. Igatahes oled ja aga hästi pääsenud, eks? Hea idee,“ jatkas ta, „see oli tõepoolest hea idee, et petsin su ära fu enefe katufe all, kus sind keegi otfsida ei tea. Alga asi tuli läbi wiia, mu kallis sõber — asi tuli läbi wiia.“

„Mida otfite õieti?“ küfis Ham jälle, nagu walitfeks ta üle idee fixe. „Teie saite ometi raha — mida soowite weel?“

„Sa tead wäga hästi, mida soowin,“ lausus Jetsam. „Mu lugu on üsna lihtne, kuid puudub weel päewapilt, ja ma olen niipalju raha kõrwale toimetanud, et wõin läbi ajada kuni ma teid mõistufele olen fundinud. Alga päewapilt puudub, ja sa tead seda. See on sinu jaoks muidugi rumal, kui sind sunnin teda wälja andma, asja, mis sinu mineerib, niipea kui ta minu wõimufes on. Alga mida soowid? Olen meeleheitlikus seisuforras ja üfsti ei tea paremini kui sina ja see waene olewus, et mu asi on õiglane. Ütle mulle, kus on päewapilt?“

„Ma ei saa aru, millest räägite,“ ütles Ham õelalt.

Jetsam pööris mrs. Ham'i poole.

„Kuule, mõrfsufas,“ ütles ta, ja Ham wärikses seda sõna kuuldes. „Kui sa mulle ei wasta, siis tapan su poja su filmade all. Kas teab Ham, kus päewapilt asub?“

Jällegi sulges manaeit jonnakalt filmad ja ja keeldus koitmast. Glam näis ruttu oma normaalmeeled kogumat; ta tõusis püsti ja lähenes kaminale.

„Bea!“ hüüdis Jetsam pahaselt ja tõmbas revolwri taskust. „Tahan teada, kus see päemapilt on, või ma ripun sinu pärast wõllas. Ma ei oleks mitte esimene, kes sureb hea asja nimel. Nii siis, kus on päemapilt?“

Ta tõstis revolwri üles.

„Mina wõtsin ta kasti,“ urises Glam, „mina — mina — mina! Ja mu ema ei teadnud sellest midagi.“

„Ja kus ta on?“ küsis Jetsam triumfeeriva naeratusega.

„Siin!“ kipunud Glam ja tõmbas taskust koltunud päemapildi. „Teie pole selle peale mõtelnud, et waja on mind läbi otsida, Teie eefel!“

„Anna ta siia,“ ütles Jetsam rahulikult.

„Ei,“ ütles Glam ja wiskas päemapildi äkilise liigutusega tulde.

Leef häwitas selle filmapildelt.

Jetsam tormas Glam'i poole, kuid waarus koha tagasi. Nüüd oli ta ometi wõidetud. Ta hoigas ja läks nagu unes toa teise nurka. Ta oli kaotanud, ja kawatsetes end tappa. Kõik pingutused, kõik hädahud olid olnud asjatud. Ta tõstis revolwri uuesti; ütset ei aimanud, mille line tragöödia oli ettemalmistusel. Ta sõrm puhkas trikkil. Just ta seljataga seisis Hispaania firm, mis äkki salapäraselt ettepoole kaldus ja Jetsam'i õlgasid puudutas. Mees pööras ümber, revolwri meelekohal, ja Hispaania firmi tagant astus wälja Rosie.

„Urge seda tehke,“ ütles neuu rahulikult ja wõttis revolwri abituselt käest.

Jetsam pööras täiesti ringi, nägi, et salapäraselt ilmunud isik oli tõepoolest Rosie, ja wajus lähemale toolile. „Olete teinud mulle halwa nalja,“ ütles ta hingeldades, kuna ta samal ajal juubanlastele märku andis toast lahkuda.

„Olen Teie elu päästnud,“ ütles neuu lihtsalt.

„Jah,“ wastas mees libedalt, „seda ma just mõtlesingi. Teie pole sugugi esimene, kes mu elu on päästnud. Oleks esimene päästja jäänud ilmumata, siis oleksime praegu kõik palju õnnelikumad.“

„Urge nii rääkige,“ sosistas neuu. „Mina —“

„Teie — Teie poleks mind ialgi kohanud.“

„Olen aga rõõmus, et Teid kohtasin,“ ütles Rosie ja waatas mehele wahwalt otsa.

„Jah,“ ohtas mees, „ja ometi tüsate Teie mind. Lubate mulle ütsetõit mida, ja ei pea siiski oma sõna.“

„Ei, ei,“ hüüdis neuu, „lubasin paadi juure minna, ja oleksin ka hiljem sinna läinud.“

„Miks Te siis otsetõhe ei läinud?“

Neiu jutustas mehele, kuidas ta juhuslikult Pauline magadistuppa oli sattunud, selle tühja leidnud olemat, mis temas kahtluse äratanud.

„Kartsin, et Teie kawatsetes ei teostu,“ ütles ta, „ja Te lubasite end sel puhul ise tappa. Ka kartsin ma, et minu äraolekul wõib sündida midagi kohutawat, ja nii — nii peitsin ma enese siia — ilma pikemalt järgi mõtlemata. Andke andeks.“ Piisarak olid tal filmis.

„Weel mõni minut tagasi oleks kõik see, mida Teie praegu jutustasite, mind suuresti erutanud,“ ütles Jetsam, „aga mis tähtsus on sel weel praegu? Kas on Teie õde minu wastu, kas on maja täis salakuulajaid, sel pole mingit tähtsust. Tahsin selle mehe siin tappa, oleksingi ta tapnud, aga mõtlesin nende sekelduste peale, mis wõiksid Teil sellest tekkida. Jah,“ ta naeratas, „tegin seda tõepoolest. Üsna waikides sellest möödumast piinlikust situatsioonist, millesse ma ise oleksin sattunud. Ja nii näis mulle kõige lihtsam ja parem, kui teen iseendale lõpu. Ja just seda tahtsate Teie. Muide aga kohustasite minu tänuks, kui revolwri lahkest käest paneksite. Ta on laetud.“

„Teie ei wõta teda ometi uuesti?“ küsis Rosie.

„Muidugi mitte,“ kostis mees.

Neiu asetask revolwri madratsi jalutusrii pörandale ja kummardas siis küsiwalt mrs. Glam'i kohale, kes ifka weel lamaskinnifilmi. „Ta magab,“ sosistas Rosie.

„Kõige selle kiuste?“

„Jah, Jumal tänatud! Ta magab wahetewahel väga hästi. Kas Teie ei tõstaks madratsi endisele kohale tagasi? Ma ei tahaks teda kauem siin näha. Kõige selle peale maatamata, mis Teie mulle olete jutustanud, on see ifkagi liig kurb. Ta on wana ja abitu.“

Selle jutuajamise kestes oli Glam olnud teatud liiki uimastuses. Näis, nagu oleks pommistus päemapildi tulde heitmisel ja Rosie äkiline ilmumine kogu ta energia kulutanud, mille ta suure raskusega oli saanud, et narkootilise aine tulemufti kustutada; näis, nagu oleks narkootikum weelkord teda walitsema pääsenud. Nüüd aga astus ta äkki lähemale, tegi kaks pikka sammu läbi ruumi, astus Rosie ja Jetsam'i wahlele ja hoidis oma näo otse Rosie näo ees, nagu seda teewad näitlejad näitelawal. „Kas olete Teie selle kelmi abiline?“ küsis ta kähisewalt.

„Mr. Jetsam pole kelmi,“ ütles Rosie, „ja mina pole kellegi abiline.“

„Ta on mu peaaegu tapnud ja peale selle warastask ta minult kaks tühjat wiisjada naela,“ jätkas Glam. „Kui see pole kelmus ja alatus,

mis see siis veel peab olema? Ütelge mulle seda! Teie olete ta abiline ja tulite minu majja, et ta plaane teostada aidata."

"Seda ma ei teinud," raius Rosie vastu. "Tulin oma õega Teie tungiva palve peale siia majja."

"Jah," sihistas Nam. "Nii lasite mul uskuda, Teie võrkael! Olete väga hästi töötanud, aga ma tunnen nüüd Teid paremini."

"Kui ma siia tulin, polnud ma mr. Jetsam'i veel kordagi näinud," seletas Rosie.

"Siis olete mõne päeva jooksul hästi tuttavaks saanud."

"Võib olla," oli neiu nõus. "Aga kui Teil midagi selle vastu on, siis on siin väga lihtne abinõu olemas."

"Ja see oleks?"

"Teie ütlete, tema olla varas ja mõrtsukas, ning mina ta kaaslane. Seega oleme meie roimariid. Andke meid kohtu kätte ja laske kogu asi läbi uurida, tädipoeg Nam."

"Teie teate, et ma seda teha ei või," ütles Nam.

"Tean väga hästi, et Teie seda ei sõanda," ütles Rosie.

"Skandaal oleks võimatu. Mõelge, mis ütleks selle kohta Pauline."

"Kui aga ka Pauline sellest kompletist osa võtab?"

"Siis oleks ikkagi olemas skandaal, mis hävitaks meie linna."

"Teie ei mõtle ei linna ega skandaali peale, tädipoeg Nam," ütles Rosie, "waid ainult enese ja oma ema peale — oma ema peale, nii olemas praegu Teie huvides."

Nam astus teadmatutes, mida vastata, võib olla ka hirmust Jetsam'i ees, kes ta seljataga seisis paar sammugi tagasi. Tefkis waitus, siis pomises Nam: "Mu waene ema — kui rahulikult ta ometi magab."

See oli nagu karjatus selle kummalise mehe südamest, ja teffis uus waitus. Situatsioon oli arenenud punktini, mis kutjus kõik osawõtjad kiirele lahendusesele.

Lõpuks katkestas Jetsam waituse. "Tahan Teist nüüd loobuda," ütles ta waitse häälega.

"Jumalaga," ütles ta, kui keegi ei wastanud.

"Kuhu Teie lähete?" päris Rosie.

"Tahan ainult lahkuda," vastas Jetsam.

"Aga mulle peate Teie ometi ütleva, kuhu Teie lähete?" oli neiu nõudlik.

"See pole veel kindel," kostis mees. "Ara Teie elust, see on kõik, mida tohin ütelda. See oli liig julge lootus, kui arvasin, et mulle pärast nii pikka ja kura rännakut kallab paisima õnne päike. Olen algupeest saadik olnud lühikeste jaoks. Teie ei tunne mu elulugu täiesti,

ainult waitese osa — võib olla, küllalt, et mind andestada. Jumalaga!"

Ta läks ukse juure. "Nii ei tohi Teie minust lahkuda," ütles Rosie. "Teie ei julge minust nii lahkuda. Teie tahate iseend tappa."

"Ei," ütles mees. "Sellest kapriisist olen üle. Rannan oma eksistentsi ta loonuliku lõpuni."

"Andke mulle oma aadress," ütles Rosie kindlalt.

Mees raputas pead.

"Teie olete julm," kaebas neiu. "Pärast —"

Nam eksitas neiu: "Rosie, minge alla. Pean selle poisiaga veel paar sõna rääkima. Minge alla, lahkuge meie juurest."

Ta häälekõla oli külm ja lõikav.

"Jah," oli Jetsam ka nõus, "minge alla, meil on teineteisega midagi rääkida."

"Teie ei lahku emme, kui olete minuga veel kord rääkinud?" küsis Rosie.

"Ei," kostis Jetsam, ja järgmisel filmapilgul olid mõlemad mehed üksi toas, peale oimetu nris. Nam'i muidugi.

Uks oli jälle suletud; seekord Nam'i poolt.

"Rosie armastab Teid!" hüüdis Nam vihaseft. "Teie olete teda petnud ja olete ta kogenematuft kasutanud; nüüd armastab ta Teid. See on rumal. Mina olen tugewam kui Teie, ja kui Teie mulle praegu ei luba —"

"Jdiioot," Jetsam katkestas Nam'i jutu.

"Mida Te seal fantaseerite! Teie olete wist hull. Teie olete ehk midagi unustanud, nagu Teie ema unustab. Et see waene tüdruk mind armastab —" Ta peatas kibeda naeratusega.

"Mis on Teil sellega tegu?"

"Sel kõigel on minuga palju tegu," ütles Nam ja kargas äkki vihaseft Jetsam'i kallale ning paiskas ta põrandale.

"Olen Teist tüdinud," sihistas ta hammaste wahelt, "ja kui ma Teid surman, siis woin kergesti tõendada, et olen teotfenud enefekaitseks."

Waeralt oli ta need sõnad ütelnud, kui ta känd imestamult ja rahutult lahki lasi, sest otse afna cest kofsiid triipa — selgelt ja imponeerivalt läbi õõ — ühe rasuna neli tooni. Keegi, kes kunagi on kuulnud Beethoven'i suurimat sümfooniat, ei saa unustada neid toone, mida hariulikult kutsutakse saatusnootideks, ja millega algab wägewaim kõigist muusikakompositsioonidest. Need toonid olid edasi annud pafun. Waitese pafui järgi kordas neid instrument, ja sellele järgnevas waituses lamafid mõlemad mehed, kes wael filmapill tagasi olid seisnud ägedas wõitluses, liikumata maas ja kuulatafid hinge tagasi hoibes. Ja pafun kõlas wael kolmakti korda.

28. Seinamarjõs.

Kui Pauline Carpentariale bungalow' usse ees ebameeldiva tõsiasja oli jutustanud, et kõit teenijad Flam'i majast on lahkunud, ja oma ebamääraste hirmu sel puhul avaldas, kostis muusik: „Teil on küll põhjust karta, aga siiski palusün ma Teid, oma muresid waigistada. Kas teenijad seal on wõi mitte, keegi ei saa ju majasse pääseda, ilma et meie seda näekšime, ja kui keegi majasse peaks tükšima, siis on meil alati weel aega küllalt, enese ülesärritamiseks.“

„Aga Rosje on seal täitsa üksi waeše mrs. Flam'iga,“ ohkas Pauline.

„Mrs. Flam ei saa igatahes mitte midagi teha,“ ütles Carpentaria lohutawalt.

Nende sõnadega alustas ta ettewaatlikku hiilingut ümber Flam'i maja, kusjuures talle Pauline järgnes.

„Tahaksin, et läheksite minu õe juure, kuni mul Teile midagi on teatada,“ pomises Carpentaria. „Teie mõite külmetada, enesele palawiku ja ei kellelegi midagi head kaela saata.“

„Ma ei too omale palawikku kaela,“ ütles Pauline kindlalt. „Wõin olla sama külm, kui Teiegi. Läheme kohe majja — Rosje juure.“

„Mis,“ hüüdis Carpentaria, „et sellega fogu suppi ära rikkuda? Ei, wäga lugupeetud noor daam, kui Teie juba lord nii kaugele olete läinud, siis peate ka weidi edasi minema. Peame wandefeltslaste wärste teo pealt tabama. Kui me seda mitte ei jõua, siis on fogu selle õõ töö asjata.“ Jdee, nõrkusest ja argusest sootu teisele teele ajuda siis, kui eelmine tee tootab kõige huwitawamaid juhtumusi, haawas kunstnikku tema riinus.

Nad wahtisid üles maja poole, mille fogu eraldus terawasti kuu uduvalgusest, ükski aken ei osutanud wähematti walguskuma. See oli wäga moodne hoone, ja ta arhitektuur polnud sugugi üllatamalt-originaalne. Ometi näis ta mõlemile waatlejale olewat kummalisim, salapäraseim ja tontlikem maja, mille kunagi oli püstitanud inimkäsi.

Ükski haaras Pauline Carpentaria käsivarrest kinni. „Kuulen kedagi läbi aia sammuwat,“ laulus ta.

Mõlemad kuulatasid. Läbi õõ waikuse kostsid selgesti sammud mõrdlemisi juurest kaugusest. „See on patrull terrassil,“ sõnas Carpentaria. „Nad on kindlasti praegu terrassil. Kuulen saabaste müdinat kividel, eks?“

„Jah,“ oli Pauline nõus ja lasi Carpentaria käsivarre lahti.

Nad olid kaks-kolmkümmend meetrit majast eemal. Carpentaria pööris neiu poole.

„Palun Teid, olge wahwa ja tehke minu eest midagi.“

„Mida?“

„Minge patrulli juure, ütelge, et mina Teid olen saatnud, nad jäägu paadi lähedusse senti, kuni tuleb uus käst; nad hoidku end aga hästi warjul. Kas lähete?“

„Üksi?“

„Üksi! Sellega pole ühenduses mingit hädaõhtu. Üks peab sita jääma, ja üks isik saab end paremini warjata kui kaks. Kardan, et paati jälle tarwitatakse, mida aga patrull mitte takistada ei tarwitse. Ta ärgu end näidaku. Ta peab waid nägema. Kas saate aru?“

„Nii siis nõuate, et lähaksin?“

„Ei, ma palun Teid.“

Ilma sõna lausumata läks neiu teele. See oli tema ja mitte Rosje, keda warem Jeshan oli näinud, kui ta mrs. Flam'i toa aknast wälja waatas.

Carpentaria hakkas nüüd sootu uuesti läheteohast lukutatud maja walwama. Ta katjus juure terawmeelega selgusele jõuda, millise usse kaudu inimesed, kes majasse tahawad pääseda, seda teha mõisid, kuid ta ei jaksanud õige tulemuseni jõuda. Nad mõisid, nii arwas ta, tänawat kaudu tulla wõi ka majade tagant peatänawat pidi wõi foguini läbi aedade. Ta oli kärjitu selle wiitwitamise pärast, mis nähtawasti ei tahtnud lõppedagi. Siis libises ta pill juhuslikult maja katusele. Ratust emast ta just näha ei mõinud, sest ta seisis liig müüri lähedal, aga ta nägi katuse kohal fenomeeni, mis talle näis kaunis ebaharilik. Ta taganes ettewaatlikult maja juurest, kuni katuse kallak nähtawale tuli, ja tõepoolest, ta polnud jekšunud. Seal oli wäike kuma. Põõninguakna wäike nelinurk oli walgustatud ja saatis wäikese joa taewapooles. Silmapilkelt nägi ta iseene wigu wandefeltslasena wandefeltslaste wastu. Ta oli oletanud, et roimarid pole weel majas, kuna tal ometi sääraseks oletuseks puudus igasugune alus. Nad olid täitsa kindlasti majas, ja nimelt juba pikemat aega, sest wiimase tunni jooksul polnud tema teadmata keegi majasse pääsenud. Ta oli pahane wandefeltslaste peale ja weelgi pahasem iseene peale; üks ta metsikutest ideedest wallutas teda, üks idee, mis ainult Carpentarial mõis olla. Ta tahtis roimarid otsekohes tabada; ja ta tahtis seda teha täies rahu, dramaatiliselt ja mõimalikult mõjukalt. Ta tahtis nad tabada, nagu weel keegi kedagi polnud tabanud. Ta naeris rõõnu pärast.

„Miks naerate?“ ütles üks hääl ta seljastaga. See oli Pauline, kes tagast oli jõudnud; ta oli käsu patrullile edasi annud.

„Jdee, mõte, mis mulle praegu pähe tuli.“

Siis sai ta aru, et peab Paulinefi igal tingimisel wabanema. Ta jattas: „Mu õde on

wäga rahutu. Kas oleksite nii lahke, lähetsite tema juure ja jääksite sinna? Balun, ärge jätke mu palwet täitmata. Küllap juba leian kellegi, kes mulle siin mu töös abiks on — kellegi oma pafunapuhujatest. Ma ei soovi tõesti mitte, et Teie weel kauem siin wiibite. Pomistust oleks Teie kohta liig suur."

"Aga Rosie — — —" waidles neiu wastu.

"Rosie käsi käib hästi," rahustas mees neidu.

"Wastutan oma eluga ta julgeoleku eest; kui ma nii räägin, siis arwan ma ka seda."

"Täidan Teie soowi," ütles Pauline lõpuks.

"Siis saadan Teid majja," pomises Carpentaria waimustuses.

Ta awas majaukse ja hüüdis tasa: "Juliette!"

"See oled sina, Carlos?" küsis hääl ülevalt pimedast trepikojast.

"Jah," wastas Carpentaria. "Siin on miis Dartmouths, kes tahab sinu seltsi tulla. Ära süüta lampi — vähemalt võimalikult wähe, kuni kuuled muusikat."

"Muusikat? Millist muusikat?"

"Ükstäis kõik millist muusikat. Kui kuuled muusikat, siis tea, et wõid wabalt kõik lambid süüdata. Miis Dartmouths ütleb sulle, miis ma praegu pimedust nõuan. Siin on trepid, miis Dartmouths, hoidke tugedest kinni. Au revoir!"

"Aga —" kogeles Pauline.

"Au revoir, ütlesin ma," fofistas mees kindlasti.

Enne kui ta majast lahkus, ruttas ta kööki ja haaras sealt kätte pifa pefundööri, millest ta nähtawasti wäga hästi teadis, kus ta asub.

Järgmisel filmapilgul kinnitas ta Flam'i majaukse pideme kindlasti trepitugede külge, nii et wõimatu oli, ust jeeftpoolt awada. Samal kombel fulges ta ka kõrwal- ja tagaukse. Siis kinnitas ta ka afende alla nõörid, nii et iga wälja kargaw mees oma jalas, käe- wõi ka kaelalu pidi murdma.

"See on neile wäga armas," urises ta pahatahtlikult. "Loodan ainult, et see pole miis Rosie, kes katsub afna kaudu põgeneda. Olen ta eest wastutanaw, aga wotan siiski selle riisifo enda peale." Ta inspitseeris weelkord maja igaft küljest, wiskas paar lühikeft, ülejäänud nõörijuppi minema, jättis aga kaks neift oma kätte. Siis filmitfes ta maja rahuldustundega.

"Ufun, et wõin ta nüüd rahulikult wiieks minutiks üfsi jätta," mõtles ta, lõi noa kofku ja pistis tasku.

Siis jooksis ta ruttu peatänawa sihis minema. Peatänawa lõunaotfjas, umbes linna peabüroode wastu, afus elegantne maja, mida üldifelt kutsuti muusikute-majaks. Siin elas Carpentaria ilmauulfa orkestri enamif. Üksikud

neift, kes olid kunsti afemel laulatatud naistega, olid saanud loa Londonis wõi eeslinnades afumifeks. Aga neid oli wäga wähe. Maja oli suur, nagu ta ka seda olema pidi. Ühefs ta peamifstest tunnuftest oli harjutusruum ülemifel korral, mis oli ehitatud — nagu parimad elumajad New-Yorgis — täiesti helikindlana.

Carpentaria surus muusikute-maja portaali elektrimupule, mille peagi awas unine ufshoidja, kelle ülesandeks oli hilja kojutulewaid orkestri-liikmeid sifse lasta.

"Kuulge," ütles waht, "see on aga liig! Kas teate, et kell on juba —"

"Pidage suu, lollpea," katkestas mehe juttu Carpentaria, "ja kutsuge siia wiibimata mr. Bruno. See on wäga tähtis, ja pange lambid põlema."

"Wabandust, sir," lausus waht, häämmastufes orkestriautokraadi öife ilmutufe üle, "mr. Bruno magab, sir. Ta tarwitas unerohuks kaks whisky't ja läks alles enne keskööd woodisse."

"Ma tean, et ta magab, kas siis usufite, et ma arwan, et ta seisab hommikuwalguft oodates ajawittek peapeal? Äratage ta otsekohe — ja wähe ruttu. Tulen Teiega ühes."

Mõlemad mehed läksid trepift üles, ja peagi istus mr. Bruno, efimene pafunapuhuja, oma woodi jermal.

"Bruno, mu poisj, " ütles Carpentaria, "andke mulle oma pafun."

"Mu pafun, sir?"

"Jah," ütles Carpentaria, "Mendelsfohn on korra tähele pannud, et pafun on selleks liig püha instrument, kui et teda wõiks liig tihti tarwitada. Aga ma ufun, et täna ööfel on pafuna tarwitamifeks saabunud ilufaim filmapifk."

"Ta seisab seal nurgas, sir," ütles Bruno, kes tundis üllatufst Carpentaria uue kapriifsi puhul.

Carpentaria ruttas ofutatud nurka, wõttis pafuna kasti ja tõstis huulte juure. "Om," pomises ta pärast seda, kui ta oli puhunud wäikefe tooni, "arwan, et wõin seda riskeerida. Kuulge, Bruno, wõimalus pole mitte waid parim, ta on aimulaadne. Äratage kõik liikmed, kõik peamad riietuma ja oma pillid wõtma, siis tafa wälja tulema ja meie lugupeetud presidendi bungalow'i ümber koguma. Nad ei tohi teha wähe-matki müra, kuni nad kuulewad, et ma ühe tüü efimefed tahtid kas suu wõi selle instrumendiga teatawaks teen. Siis algawad nad otsekohe pihta."

"Millife tüüfiga, sir?"

"Küllap Te seda juba kuulete."

"Kus Teie ife olete, sir?"

„Küllap seda näete. Tõuske nüüd üles ja ärge kaotage ainuski minutit.“

Carpentaria oli filmapillkelt kadunud. Ta pööris Flam'i maja juure tagasi ja ronis mrs. Flam'i magadistoa akna ees asuwale balkonile. Melikult oli ta oma nõbriotsa weel alal hoidnud, sest ilma sellela poleks tal võimalik olnud pafunaga üles pääseda. Nüüd jättis ta pafuna esialgul alla, olles aga nõbri ta ümber kiinitanud; selle nõbri teine ots oli ta käes; nii võis ta pafuna kergesti üles tõmmata.

Ja siis mängis ta tolle hirmsa motiivi Beethoveni sümfooniast, mis lõpetas võitluse Flam'i ja Jetsam'i wahel.

Ta kotas aknapideme järgi, ja kuna ta leidis, et ta seest kinni oli pandud, siis eelistas lihtsaimat meetodi: ta tuges kogu jõuga wasturaami. Kogu aken andis järgi, ja läbi purunewa klaasi, pilbastuwa puu ja kärisewate eesriiete tormas ta tupp, kusjuures ta pafunat ettevaatlikult ühes ja rewolvrit kõwasti teises käes hoidis.

Steen, mis ta filmale awanes, oli küllalbaselt üllatav. Keset toa eraforralist segadikku nägi ta kolme kogu maas lamamas. Wanaproua oli nähtawasti meelemärkuseta, kuid mõlemad mehed, kes üksteisest lahti olid lastnud, waatasid talle otja kui koolipoisid, kes on tabatud mõne rumaluse pealt.

„Loodetawasti olen ma Teid ehmatanud,“ ütles Carpentaria, kui ta ennast jälle wahel oli kogunud. „Wähemalt oli see minu soov.“

Jetsam tõusis kõige pealt püsti.

„Teie seal, punase tutaga,“ küündas ta, „kas tahate ehk jälle mu elu päästa?“

„Jätke sõbralikult mu punased juuksed mängust välja,“ lausus Carpentaria haawatuna, „peale selle ei taha ma kellegi inimese elu päästa. Olen siin, et wäikest uurimust ette wõtta. Keegi ei tohi sellest toast lahkuda enne, kui kõik on selgunud. Mul on isu igati täis sellest saladusest, mis nüüd juba terve nädal aega selle linna kohal lasub. Flam, kas tohin Teid paluda, et lähete sinna nurka ja wõtate istet. Tänan!“

Ta pani pilli käest, kui Flam kohmakalt püsti oli tõusnud, et sõna kuulda.

„Ja Teie, mr. Jetsam,“ jatkas Carpentaria, „Teie tunnete ju, nagu ma tean, laetud rewolvri moraalsel efektil. Minge Teie teise nurka.“

„Ma ei taha,“ ütles Jetsam, „laste ometi, palun. Teie ei julge ju lasta!“

„Teie tahate toast lahkuda, ei soowi mu sõna kuulda?“

„Tahan toast lahkuda.“

„Kuulge,“ lausus Carpentaria.

Ta wõttis pafuna ja mängis waljusti paar takti, mida küll Flam ja Jetsam koha ei taiba-

itud, küll aga muusikud wäljas, kes juba kohale olid ilmunud. Läbi katkise akna kostis tupp Saul'i leinamarssi pühalik ja liigutaw wiis. Maja näis ümbritsewat kohutawate muusikute parg. Jetsam jahmatas.

„Palun, jääge seisma, kus seisate,“ sõnas Carpentaria.

Jetsam tegi, nagu talle kästud, ja seisiski seljaga mrs. Flam'i maaslamawa kogu poole.

Muusika kestis edasi. „Milline hullumeelus?“ küsis Flam aeglaselt.

„See on ainult osa sellest suuremast hullumeelususest, mis Teid päästis, Flam,“ wastas Carpentaria ja tahtis üle toa sammuda, et Flam'ile läheneda, kui ta äkki midagi peegli nägi ja kohkus.

Halwatud mrs. Flam oli arusaamatul kombel kas wapustawate stseenide wõi muusika salapärasel mõjul elule ärrganud ja istus oma asemel püsti. Ta wärises, pergamenti taoline käsi oli rewolvri üles tõstnud, mille Rosie warem pörandale oli asetanud; ta katkus selle otja Jetsam'i õlgade wahel sihtida. Mõlemad teised mehed pöörsid ringi ja nägid rauga saatusrasket ja ahwardamat liigutust. Ta oli nähtawasti wägewa instinkti wõimuses — instinkti, mis sureb ainult surmaga.

Carpentaria üksi hoidis alal oma iseteawuse ja enesewalitsemise. Kiire ja ometi tasase liigutusega wõttis ta rewolvri rauga käest, kes langes ise abitult ja liikumata maha oma asemele. See kõik oli lihtwideritud mõne sekundi jooksul.

„Ja nüüd,“ lausus Carpentaria, „tahaksin ma Teie lugu kuulda, mr. Jetsam. Aga enne tõstame selle madratsi ta õigesse kohta.“

„Hüwa,“ ütles Jetsam ja wärises, waatamata oma suure enesewalitsemise peale, „Teie peate tutwunema minu looga.“ Muusika lõppes.

29. Mr. Jetsam'i lugu.

„Läheme alla,“ lausus Carpentaria, kui tuba jälle enant-wähem korras oli. „Seal on meile mugawam.“

„Ei,“ hüüdis Jetsam kirglikult, „wanaeit peab pealt kuulma. Ma jutustan ainult tema juuresolekul wõi üldse mitte.“

Carpentaria heitis pilgu mrs. Flam'i silmadele, mis ei annud mingisugust wastust. Ta madrats oli jälle woodi tõstetud, ning kummalised, hõõguwad silmad wärisesid jälle endisele kohale laes. Pärast lühikest ja hirmsat elu näis ta wajunud olewat weelgi abitumasse seisukorda kui ennist. Silmad põlesid, kuid mitte enam endise läikega.

„Hüwa,“ oli Carpentaria nõus.

Flam oli, nähtavasti pooleldi teadmuseta, istet võtnud. Ka mõlemad teised mehed istusid maha; ja siis kuulsid nad arglikku, kuid nõudlikku koputamist.

„Mis see on?“ küsis Carpentaria Jetsam'ilt. „Teie peate seda teadma, olite Teie ju siin paar tundi isand.“

„Miss Rosie, arvan mina,“ kostis Jetsam. „Teie kummaline muusika on ta nähtavasti hirmule ajanud.“

Carpentaria astus ruttu usse juure, lükkas riivi eest ja avas usse. See oli tööpoolest Rosie.

„Mu armas noor neiu,“ ütles Carpentaria talle omase tooniga, „näeksin hea meelega, kui lähete oma õe juure, kes on praegu minu majas. Aga ma kardan, et Teie ei saa ussi avada. Kas ei soovi Te ehk oma tuppä minna ja puhata kõigist neist töödest, millega Te hakata olete saanud?“ Ta naeratas pisut delalt.

„Siin on kõik korras, ja kui Teie wana sugulane Teie abi peaks tarvitama, siis võite Te kindel olla, et meie sellest Teile teatame. Wahepeal on aga tarwilik, et Teie tädipoeg ja mina kui ka Teie eriline sõber mr. Jetsam weidi ärijuttu ajame.“

Ta kummardas ja warjas seejuures oma kehaga usseawase nii, et Rosie enam sisse ei saanud waadata.

„Balun Leid,“ nõudis Carpentaria, „minge, puhake wähe ja ärge tulewikus enam paatide eest hoolitsege, Teie mõistate seejuures wäga kergesti ära uppuda. Ja usuge mind, kui ma Teile ütlen, et siin tulewikus mitte enam salaja ei teotseta. Niipea kui wabanen, tahan ma hoolitseada, et kõik ussed jällegi oleksid läbikäidavad.“

Rosie läks wastumeelt trepist alla, ilma et ta sõnagi oleks rääkinud. Carpentaria sulges tafa usse ja istus siis uuesti oma toolile.

„Kuulan,“ tähendas ta Jetsam'ile.

„Noh,“ ütles Jetsam pärast lühikest pausi, „lugu ulatab kunnis wanadesse aegadesse tagasi, mr. Carpentaria. Ta algab haklemata eme Teie sündimist — seal all Torquay's. Torquay oli tookord, nagu ma kuulnud olen, footu teine kui praegu, aga ta oli igatahes wiisakas. Ta oli kohaks, kus wõis hästi elada. Wõib olla, oli see põhjusiks, et keegi soodawabrikant otustas sinna mõneks aastaks elama ajuda. Ta oli wäga rikas mees ja üüris omale seal villa — ühe villadest Unioni tänawa ja järwe wahelisel mäel. Need villad on praegugi alles olemas. Ta oli umbes wiiskümmend aastat wana, ta warandust hinnati poole miljoni peale. Selle raha oli ta nõidunud ihuüksi jüsihappega ja wahust. Muidugi koputasid peagi pea kõik elanikud ta ussele ja andsid oma nimekaardid ära. Ta lõi omale lühikese aja jookul sõpraderingi, ja

kuna ta oli lihtne ja wiisakas mees, kuigi mitte ilma wigadeta, siis oli ta oma eluga ka wäga rahul. Ta sõprade hulgas leibus ka üks noor leff, kelle wanadust keegi ei teadnud — aga nii umbes kolmekümmendates aastates, kelle nimi oli Rilmarnock.“

Mr. Jetsam tõusis püsti, kummardas oma halastamatude, julmade filmadega woodi kohale ja kordas, kuna ta mrs. Flam'ile näkku waatas: „Ta nimi oli Rilmarnock, eks?“

Mrs. Flam ei lausunud midagi, ja Jetsam istus oma edisele kohale.

„Ma usun, et ta oli ilus naine ja et tal olid ilusaimad filmad kogu Vääne-Inglismaal; wähemalt rääkisid nii inimesed,“ jatkas mr. Jetsam. „Ta mees oli paar aastat tagasi surnud. Naine ei kannud enam leina, ja ta riietus moodustas kogu linna imetlusese. Täna oleksid need riided ehk küll naljakad, sest see kõik sündis a. 1860. Igatahes pole neil riietel midagi tegu minu looga, eriti, kuna soodawefabrikant — kas olen ütelnud, et ta nimi oli Flam? — eriti, et mr. Flam neid hästi ei wõinud näha. Mr. Flam hakkas nimelt ka e all kannatama. Mõlemad filmad olid haiged, ja haigus edenes kiiresti. Teie peate teadma, et tookordset filmarstid ei teadnud niipalju kaest kui praegused. Noh, mr. Flam oli leffmees, leff kolmeaastase lapsega. Ta oli olnud juba kaks aastat leff, kui ta tutvunes mrs. Rilmarnock'iga. Ta hakkas mrs. Rilmarnock'i armastama ja arwas temas leidwat hea rawitseja, ja see oli just hea rawitseja, mida mr. Flam nõudis. Ta oli kindlasti halwas seisukorras, sest ta wajas ka oma lapsele ema, ja mrs. Rilmarnock awaldas selle lapse wastu suurt armastust — erakorraliselt suurt armastust. Mr. Flam oli mees, kes oma waated wabalt ja awalikult wäljendas; nii ei teinud ka saladust tõsiasjast, et kuigi ta eelistab lese naise kosimist, ei kosiks ta ialgi leffnaisi oma lastega. Ja ühel päewal ütles ta mrs. Rilmarnock'ile, ta uskuwat, et tal lapsi ei olla, kuna ta neid millalgi pole maininud.“

Kui hiljem palus mr. Flam mrs. Rilmarnock'i kätt, ja daami oli ettepanefuga meeleldi nõus. Kolm kuud hiljem olid nad laulatatud. Kõik inimesed olid sellega südamliselt nõus, sest Teie peate teadma, et mrs. Rilmarnock polnud sugugi kehwa, sugugi mitte, oh ei! Ta elas Torquay's suures stiilis, koraldas bineefid, nagu neid Torquay armastab, ja Teie teate ka, et Torquay'l aimu on bineedest. Ta mees olnud Shoti kirjanik, nii rääkis ta. Nii sündis abielu üldise heakskiitmise saatel, ja Western Morning Nev'is seisis ta üle kolmweerand weergu piff kirjeldus.“

(Järgneb.)

Bulgaarlanna.

Bulgaaria kirjaniku Iwan Wasow'i ajalooline jutt.

1.

Kahelkümneandal mail 1876. aastal lõunaajal — samal päewal, mil Botewi salk Balkani mägestikus löödud ja Botew ise langenud, tabatud röõwihimulise Dshambalase juhatusel olewa tsherkesside salga kuulist — seisis Iskeri pahemal kaldal, Lutibrodi wastas, kari selle küla naisi. Nad ootasid, millal nende kord tuli paadis üle jõe sõita.

Enam jagu neist ei teadnud, mis nende ümber sündis, ja sellepärast ei teinud see neile ka muret. Sôjawäeosade wali marssimine teisel pool Wratzat, mis juba kaks päewa kestis, ei puutunud neid ega takistanud neid ka oma majanduslisi asju ajamast. Tööpoolest oli seal ainult naisi, sest mehed ei julenud endid näidata. Kuigi wõitluste tallermaa mässajate ja tsherkesside wahel Lutibrodist kaugel seisis, oli kuulujutt neist rahutustest ometi ju siia jõudnud, ja mehi waldas hirm.

Samal päewal olid mõned Türgi soldatid külla tulnud kahtlasi inimesi püüdma ja mõned teised walwasid ülesõidu juures tulijaid ja minejaid.

Hetkel, millest räägime, seisis paat teisel kaldal ja maanaised ootasid karsitult, millal nad üle jõe saaksid. Wiimaks tuli paat tagasi. Paadimees — keegi lutibrodlane — toetas paati aeruga, et wesi teda ära ei wiiks, ja kargas kaldale.

„Noh, peale, naised! . . . Ruttu!“
 Äkki ilmusid kaks Türgi ratsasandarmi. Nad kargasid ruttu hobuste seljast ja lükkasid naised kõrwale, et ise paati pääseda. Wanem neist, paks türklane, plaksutas piitsa ja hakkas kiruma:
 „Eemale siit, giauri sead!“ . . . Minema!“

Naised taganesid uuesti ootama.
 „Kasige siit, nõiad!“ kisendas teine piitsa keerutades naiste poole.

Need jooksid kisades laiali.
 Seni juhtis paadimees hobused paati. Ka sandarmid läksid sinna ja paks mees kisendas paadimehele wihaselt:

„Ainustki koera ei lase sa siia! . . .

Eemale siit! . . .“ kisendas ta wihaselt ähwardades kaldale.

„Härra ohwitser! . . . Ma palun sind: oota! . . .“ hüüdis üks maanaine, kes Tshelopjeki poolt lähemale ruttas.

Sandarmid waatlesid teda.

„Mis sa tahad, eit?“ küsis paks mees Bulgaaria keeli

Tulija oli kuuekümneaastane naine, pikk, kondikas, mehise pilguga. Käewarrel kandis ta hilpudesse mässitud last.

„Luba mind üle sõita, härra ohwitser! . . . Lase mu paati ja Jumal tasub sulle, kinkides su lastele terwist. . .“

„Ah, sina oled see, Iitza? . . . Hull giaur!“

Ta tundis eide ära, sest see oli talle Tshelopjekis söögi walmistanud.

„Mina jah, Aga Hadshi-Hassan. Wõta mu kaasa, selle lapse pärast. . .“

„Kuhu sa selle wärdja wiid? . . .“

„See on minu pojapoeg, Hadshi. Ema on tal surnud, ta on haige. . . wiin ta kloostrisse. . .“

„Ja miks?“

„Et ta terwise eest palwetataks,“ ütles naine paludes, hirm pilgus.

Hadshi-Hassan wõttis paadis istet ja paadimees kahmas aerud.

„Aga, Jumala pärast! . . . Tee see heategu, mõtle, et ka sul lapsed . . . Ma palwetan sinugi eest. . .“

Türklane mõtles järele ja ütles siis põlglikult:

„Astu paati, eeslinna!“

Naine kargas ruttu paati ja istus paadimehe kõrwale. See sõudis paadi Iskeri sopastele woogudele, mis wihmasadude tagajärjel olid kõrgele tõusnud. Mäeseina warju kaduw päike kuldas weepeeglit oma heredate kiirtega.

2.

Waesel naisel oli tõesti kibe kiire kloostrisse jõudmisega. Ta käe peal puhkas ta juba kaks nädalat haige kahteistkümmne aastane waenelaps. Juba neliteistkümmend päewa lahjenes ta. Mingi asi ei aidanud, ei naiste rohud ega arsti

rohud, ka mitte külapapi palwed. Wiimane lootus oli tal nüüd weel jumala ema peal.

„Palwetatagu tema eest. . . Palugu mungad. . .“ ütlesid külanaised alatasa

Täna lapsele waadates oli ta ehmatanud. . . laps lamas kui surnu.

„Nüüd ruttu, ruttu! . . . Wahest aitab jumala ema. . .“

Ja halvast ilmast hoolimata läks ta Tsherepi Püha Neitsi kloostrile poole teele.

Minnes läbi tammiku alla Iskeri poole, ilmus puude wahelt iseäralikult riidetud noormees, pääs käes, padrunitask rinnal. Meine nägu oli kahwatanud, kurnatud.

„Naine, anna mulle leiba! . . . Surren näiga! . . .“ ütles ta naise ette astudes.

Naine märkas kohe, kellega tal tegemist oli. See mees oli üks neist, kel kannul oldi.

„Issand Jumal!“ pomises Iitza kohudes.

Ta otsis oma koti läbi ja märkas alles nüüd, et oli leiwa koju unustanud; ainult mõned kuiwanud koorikud olid koti põhjas. Need andis ta mehele.

„Naine! . . . Kas wõin ennast ses külas warjata?“

Kuidas wõis ta ennast Tshelopjekis warjata! . . . Nad näewad teda, annawad ära. . . pealegi weel sihukeses riietuses! . . .

„Wõimatu, mu poeg, wõimatu,“ wastas Iitza ja silmitses kaastundlikult mehe nägu, kust wälja paistis meeheide.

Ta mõtles wiiwukese aega, ja ütles siis:

„Peida enda seni metsa, poeg. . . siin ei näe sind keegi. . . Oota mind öösel, et su leian. . . Toon sulle leiba ja teised riided. Neis ei wõi sa ennast näidata. . . Oleme ristiinimesed. . .“ jatkas ta.

Noormehe murerikkale näole ilmus lootus.

„Ootan sind siin, ema. . . mine. . . ma tänan sind!“

Iitza nägi, kuidas mees longates metsa kadus. Ta silmad täitusid pisaratest.

Ruttu tõttas ta alla ja mõtles:

„Pean selle heateo tegema. . . See õnnetu, milline ta wälimus on: . . . Ehk halastab Jumal selle eest ja päästab mu

lapse. . . Püham neitsi, aita, et jõuan kloostrisse. . . Hea Jumal, kaitse teda. . . ta on ju bulgaarlane. . . ja on enese ohwerdanud ristiusu eest. . .“

Ta otsustas kloostrile ülemale, kes oli halastaja Bulgaaria wana, saladust teatada, siis talupoja riided ning leiba wõtta ja pärast palwetamist weel enne wide-wiku tulekut mässajat otsima minna.

Kahekordse jõuga ruttas ta kahe inimese elu päästma.

3.

Õõ oli juba oma mustad tiiwad laotanud Tsherepi kloostrile. Iskeri kuristik seisis waikselt tumeda taewa all, jõgi kohises ühetooniliselt ja kaeblikult sügawuses, et jõekäänakul tumeda plaksuga wastu kaljut lüüa. Wastas seisid mustad warjud — kiwiseinad, . . . Nad seisid tumedalt ja uneledes oma pimedate koobastega, oma obeliskidega, mis Jumala käsi siia asetanud, ja kotkatega, kes ta harjadel uinuwad.

Uinus ka waikne ja üksik mungaklooster.

Wälja astus üks teener. . . warsti järgnes temale munk, pooleldi riides, palja peaga,

„Iwan, kes koputab wärawale?“ hüüdis munk pelglikult.

Koputus kordus.

„Wististi keegi neist. . . Mis pean ma tegema? . . . Mitte sisse lasta! . . . Ülem ei ole nüüd ka siin. . .“

„Oota! . . . Esiti küsi. . .“

„Kes on?“ hüüdis teener ja kuulatas. „Hääl — näib olewat naisehääl. . .“

„Mis sa unistad! . . . Naine! Sel ajal! . . . Emb kumb — kas on nemed wõi türklased. . . Wististi türklased. . . Sel ööl tapawad nad meie kõik. . . Mis nad siit ometi otsiwad? . . . Siin pole midagi ja ma ei lase kedagi sisse. Issand, halasta! . . .“

Wärawa tagast kajas jälle hääl.

„See on naine, kes hüüab. . .“ kordas sulane.

„Kes sa oled?“

„Oleme õestelapsed, Iwan. Olen Iitza Tshelopjekist. Awa, ah, awa! . . .“

„Oled sa üksi?“ küsis Iwan.

„Üksi, pojalaptega, Iwan. Awa ja Jumal tasub sulle?“

„Waata, kas see ei ole pettus!“ ütles isa Eftimi sulasele.

Sulane astus wärawa ette ja waatas läbi wäikese akna. Kui ka munk oli waadanud, et kedagi teist peale naise wäljas ei olnud, käskis ta awada

Wäraw lükati pisut lahti, lasti naine sisse ja lukutati uuesti.

„Wõtku sind tont! Mis sa siit otsid. Iilitza?“ küsis munk pahaselt.

„Minu wäike pojapoeg on raskesti haige. Kus on isa ülem?“

„Berkowitsas. Miks sa teda wajad?“

„Et ta palwetaks . . . aga kohe! Tee sina seda ise!“

„Mis?! . . . Öösel?! . . . Kuidas wõin mina haiget last aidata?“ pomises munk pahaselt.

„Sina mitte ei saa aidata, aga Jumal wõib kõik . . .“

„Mine nüüd magama. Homme . . .“

Aga naine klanis edasi ja ei jätnud järele.

„Homme . . . kes teab, mis siis on.. Laps on raskesli haige . . . haigus ei oota . . . Ainult Jumal wõib aidata. Küll ma maksan ka . . .“

„Oled hull . . . Sunnid meid öösel kloostrit awama, et „mässajad“ sisse tungiksid, türklased tuleksid ja kloostri häwitaksid! . . .“

Pomisedes läks munk kongi ja tuli warsti oma mantliga, palja peaga, tagasi.

„Tule!“

Naine järgnes talle kirikusse. Munk süütas küünla, pani stoola ümber ja wõttis piibli kätte.

„Anna laps siia . . .“

Iilitza lähenes lapsega tulele. Lapse nägu oli wahakarwa.

„Aga ta ei ela ju enam!“ tähendas munk.

Akuwajunud silmad awanesid, nagu wastu rääkides neile sõnadele, ja neis peegeldusid küünlatuled wastu kui tähed . . .

Munk pani stoola ühe otsa lapse pea peale, palwetas ruttu lapse terwise eest, õnnistas teda ristitähga ja sules piibli. Naine suudles ta kätt ja andis talle kaks piastrit.

„Kui talle on antud elu, siis jääb ta ellu . . . Nüüd mine kuuri magama.“

Ja munk pööras minema.

„Oota, isa Eftimi,“ hüüdis naine wiiwitades.

Munk pööras tagasi.

„Mis sul siis weel on?“

„On saladus ütelda . . . oleme ristiinimesed,“ sosistas naine.

Munk sai wihaseks.

„Mis sul on ütelda, mis ristiinimesed? . . . Mine magama . . . Küünal ei tohi põleda; keegi näeks ja tuleks siia . . .“

Munk kartis „mässajaid.“ Naine sai tast aru. Tema näol helkis mure ja ta hää l wärises:

„Ära kardad! . . . Keegi ei tule siia!“ ja weel saladuslikumalt ütles ta:

„Tulin külast, seal meie metsas . . .“

Hirm ja meelepaha wõitlesid munga kortsus näol. Ta taipas, et naine tulles midagi kardetawat tahtis ütelda, sellepärast katkestas ta naise jutu hüüdes:

„Ma ei taha midagi kuulda . . . ära ütle midagi . . . Hoiad omale, mis tead.. Kas tulid kloostrit põlema süütama?“

Naine tahtis weel midagi ütelda, aga seda kuuldes jäid tal sõnad kõrri kinni, lootusetult läks ta mungale õue järele.

„Aga mina ei jää siia ööseks!“ hüüdis naine, nähes, et munk talle teed kuuri juurde tahtis juhtida.

See silmitses teda hämmastunult.

„Mis? . . .“

„Mina lahkun . . . kohe . . .“

„Oled hulluks läinud?“

„Hull wõi mitte . . . mina lähen. Koiduajal on mul tööd . . . Andke mulle leiba, olen isune . . .“

„Leiba niipalju kui tahad . . . Anna talle leiba, Iwan! Aga ma ei luba wärawat awada . . .“

Aga naine jäi isemeelselt oma tahte juurde.

Isa Eftimi mõtles järele. Jälle wäraw awada? . . . See oli kardetaw . . . Sisse wõisid tungida kurjad inimesed . . . Kes teadis, mis wõis juhtuda. Siis tuli talle meelde, et ta seda naist ju oli näinud . . . tema wõis kloostrile õnnetuseks saada, kui türklased kuulsid . . . Ei, parem tast juba lahti saada, et ta siin ei oleks . . .“

„Siis mine!“ ütles ta.

Naine pakkis poole leiba kotti, wõttis lapse jälle kaele ja lahkus.

Wäraw läks tema taga lukku ja wõti kiunus lukus.

4.

Wana Iilitza ruttas läbi öö Isker. äärde, mille taga teda „mässaja“ ootais

Ta oli suures ärewuses. Ta ei olnud wõinud ega julenud ärritatud mungalt nõu küsida.

Ta oli kuristikukõrgele äärelle kloostri taha roninud ja jälgis nüüd teerada, mis pikuti Iskeri kallast edasi wingerdas.

Täheselge öö laskis teisel pool jõge seiswad kaljud ja mäeweered ära tunda, mis olid päewal tumedad ja nüüd õnnetustkuulutawad.

Wana Iitza silmis ja hinges paistis kõik olewat õnnetustkuulutaw. Jõudes mäele, wajus ta wäsinult suure wahtra alla külmale maapinnale,

Mägestiku kõrbed magasid . . . Mahajäetud maale omane iseloomustaw waikus lasus looduses, ainult jõgi wahutas kusagil sügawas, kust kloostri majad ja katused ilma walgujeta üles kerkisid.

Paremalt poolt Lutibrodist kajas koerte haukumine.

Iitza tõusis maast, aga kuna ta kartis külalt läbi minna, siis pööras ta pahemale poole kaljustikku, sealt kiiresti edasi rutates.

Warsti seisis ta all, üsna Iskeri kaldal. Paat seisis kalda ääres. Iitza läks barakki, kus paadimees harilikult magas. Seal polnud kedagi; nähtawasti kartis paadimees seal üksipäini magada.

Ehmudes ei teadnud Iitza, mis teha. Ta astus paadi juurde . . . Isker wahutas wäga . . . Naine nägi pimedas ta läiget ja wärin hoowas tasi läbi.

Mis teha? . . . Hommikuni oodata? . . . Ta ei tahtnud sellele mõelda, kuigi Lutibrodis kukelaul juba lähenewat hommikut kuulutas . . .

Mis pidi ta tegema? . . . Üksinda jõeale minema? . . . Ta oli küllalt näinud, kui sõutakse . . . See tee näis olewat liig kardetaw, kuid tal polnud walida, kui tahtis „mässajat“ aidata, kes teda näljas ja rahutuses ootas.

Lapse pani ta liiwale — ei mõtelnud enam sellele — ja kummardas paati posti küljest wabastama. Ta wärises: kett oli lukus. See oli türklaste töö, kes tahtsid öösist ülesõitu takistada.

Wärisedes seisis ta.

Kuked laulsid Lutibrodis ikka sagedamini . . . idas omas taewas juba tuhmhalli wärwi . . . tunni wõi kahe pärast hakkas taewas lausa ahetama.

Meeleheitlikult nuuksatas ta ja wõttis kõik jõu kokku, et ketti purustada. Kuid see osutus wõimatuks.

Higisena, hingetuna tõusis ta ja jäi meeleheitlikult seisma.

Äkki kummardas ta kolmat korda ja kahmas postist kahe käega sikutades kinni. See oli nagu ranatud . . .

Kahe-, kolmekordse jõuga sikutas ta — palaw higi tõusis ta ihule. Jälle puhkas ta. ja jälle hakkas ta posti wanguutama ja kangutama.

Ta wana rind õhkles ja puhkles, jalad wajusid tal kondini liiwasse, ja pooletunnilise sikutamise ja kangutamise järele hakkas post juba logisema ning tuli maa seest wälja.

Tumedasti kõrises kett öises waikus.

Iitza ohkas kergendatult ja wajus wäsinult maha.

Natukese aja pärast kõikus paat ühes Iitzaga, lapsega ja paadiga mustadel woogudel, mis tumedasti loksusid ja kohisesid.

5.

Ses kohas jõuab Isker kitsusest wälja ja woolab madalate ja tasaste kallaste wahel laialt edasi.

Paat libises woolusega edasi, ilma et oleks kuulnud sõudmist mittetundwa wana naise käsku. Sel kombel jõudis ta palju kaugemale harilikust maandumise kohast. Iitza nägi waewa, et paati mitte lasta tagasi minna, kust ta tulnud.

Wiimaks ajas karedam woolus paadi wastasele kaldale ja suure waewaga jõudis eit kaldale.

Ta astus maale, laps käe peal, ronis üles ja sammus metsasuunas edasi.

Jõudes sinna, kus ta „mässajat“ kohtanud, märkas ta inimese warju puutüwede wahel. Ta tundis otsitu ära.

Mees lähenes talle.

„Tere õhtust, poeg . . . Siin — säh, wõta!“

Nende sõnadega ulatas ta talle leiwa, teades, et mees seda kõige esimesena wajas.

„Ma tänan sind, ema,“ wastas see rõhutult.

„Oota — wõta see ümber . . .“ ja ta andis mehele riide, mis oli lapse ümber. „Wõtsin selle kloostrist sala-

mahti kaasa . . . Jumal andku see mulle andeks . . . tegin pattu . . ."

Ilitsa oli selle riide wõtnud seinalt, arwates see kuulub sulasele. Kui aga mees selle ümber wõttis, märkas ta imestusega, et see oli mungakuub!

"See on üks ta kõik . . . soojendan ennast pisut," ütles noormees ennast soojasse, kuiwasse, willasesse mantlisse mässides.

Nad läksid koos.

Mees sõi waikides . . . wärisedes külma käes, ja lonkas kõwasti. Ta oli kahekümneaastane, lahja ja pikk.

Et teda näljakustutamises mitte eksitada, ei küsinud naine, kes ja kust ta on, waid jutustas ise tasakesi; kuid lõpuks küsis ta ometi, kust ta tuleb!..

Mees ütles, tema polla mägestikust, waid tulla lagendikult. Ühel ööl oli ta Wesletsi wiinamägedes oma salgast ära lahutatud. Sestsaadik hulkuwat ta ringi ja jõudnud mitmesuguste raskustega wiimaks siia. Raks ööd ja päewa olla ta söömata ja wäsinud alatisest käimisest, jalad katkised ja palawikus.. Nüüd rändawat ta mägede poole, et mõnda seltsimeest leida wõi ennast warjata.

"Mu poeg, sa ei wõi ju minna," ütles naine. "Anna püss minu kätte, siis on sul kergem . . ."

Ja pahema käega wõttis ta temalt püssi, sest paremal käel oli tal laps.

"Tule, tule! Wõta jõud kokku, mu poeg!"

"Kuhu siis, ema?"

"Kuidas: kuhu? . . . Koju . . . minu juurde!"

"On see tõesti tõsi?! . . . Ema, ma tänan sind. Sa oled hea, ema! . . ."

Ja pisarateni liigutatud mees kummardas ja suudles kätt, mis last kandis.

"Inimesed ei saa nüüd hirmust lahti; nad põletaksid mu elawalt, kui kuuleksid . . ." ütles eit, "aga kuidas wõiksin ma sinu siia jätta . . . sa ei saa põgeneda . . . tsherkessid püüawad su kinni . . . Jumal karistagu neid . . . ka külas on neid . . . Mis tarwis oli seda kõike waja, lapsed? . . . Kas siis selle wiletsa maa häwitamine nii wähe tähendab? . . . Surmanud on nad teid kui noori kanu . . . aga sul pole ju enam jõudu mäele ronida . . ."

Ja eit wõttis püssi pahemast käest paremasse ning kahmas pahemaga ta käe alt kinni.

Nii jõudsid nad ikka sügawamale tammikusse. Puude wahelt nähti, et taewas ikka heledamaks muutus . . . Tshelopjeki kukelaul läks ikka waljemaks . . . Tähed taewas kustusid . . .

Juba hakkas ilm ahetama ja nad olid tasakesi käies külast weel poole tunni tee kaugel — kuid nii kuis mees käis, wõis see weel kaks tundi kesta, enne kui nad külla jõudsid.

Eit oli wäga kurb, heameelega oleks ta teda kannud.

Mees waatas ringi.

"Koidab juba, ema . . ." ütles ta.

"See on paha . . . meie ei jõua õigel ajal kohale," sosistas naine.

Nad läksid weel tüki teed.

Eemalt kajasid neile juba inimesehääled kõrwu.

Eit jäi seisma.

"Nii see ei lähe, mu poeg; peab midagi muud kawatsema."

"Mis te mõtlete, ema?" küsis poiss, kes tundmatus eides nägi oma ema, oma sugulast, oma päästjat ja oma saatust!

"Peida ennast õhtuni metsas . . . Niipea kui pimeneb, ootan ma sind siin.. sel kohal, ja siis peidan ma sinu oma maija . . ."

Noormees jõudis weenele, et see tee kõige parem on. Eit andis talle püssi jälle kätte.

Ja nad lahkusid.

Nüüd puudutas Ilitsa last, ja hakkas nutma.

"Oh mu laps, mu laps! . . . See on wist ju surnud . . . käed tal külmad kui jää! . . ."

Noormees jäi nagu walgust tabatuna seisma . . . Sügaw walu waldas ta. Ta tahtis eite lohutada, aga ei saanud sõnagi suust.

Nüüd alles taipas ta, et ta selle ausa ja kallimeelse naise poolt, kelle hinge sügaw walu täitis, enam abi ei wõinud loota.

"Oh laps! . . . Mu armas laps!" nuuksus naine last silmitsedes.

Liigutatuna, kõigest lootusest lagedaks tehtuna sammus noormees sügawamale metsa. Ja naise nuuksuw hääle hüüdis talle järele :

„Mu poiss . . . peida ennast hästi
õhtuni . . . et ma sinu siit leian! . . .“
Ja liitza kadus padrikusse . . .

6.

Hommiku tulles kerkis maipäike tae-
wawõlwile, heledana ja puhtana pärast
mõnepäewast pilwist ja wihmast ilma.

Ilus, pikk org, mis Shishmani kaljult
algab, ehitud kewadehaljusega, läbilõi-
gatud hõbepaelana looklewast jõest,
säras päiksepaistes.

Siin — Shishmankogi ääres — lõ-
petab jõgi kitsaste mägede wahelt käi-
mise, mida katawad tammed ja waht-
rad ja mille kõrgete kaljude all peitu-
wad lugematud koopad ja grotid, kuna
kaljud ise üles tõusewad luulekujutus-
listeks lossideks ja obeliskideks, oma
jõult elemente ja aega pilgates.

Waewalt oli ennast päike horitson-
dil näidanud, kui Türgi ratsawägi teele
ilmus ja tema taga wilja wahel hulk
jalgwäge, mille lõpp nägematu. Kõik
need wäed jõudsid warsti Iskeri kaldale
ja peatusid seal.

Korralikus jalgwäes oli ligi 300 meest;
tema ees sammusid bashibosukid, wa-
rustatud igasugu relwadega. Muu osa
— ja see oli suurim osa — tekitasid
tsherkessid, samuti mitmetlaadi rel-
wastatud.

Mõne hetke järele laskis ratsawägi
tsherkessid mööduda, ise kõrwale hoi-
des.

See lärmitsew, kokkukühweldatud
hulk seisis kuulsa tsherkessi Dsham-
balase juhatusel, kes oli kuri ja were-
jänuline Kaukasia rööwel. Tema käsi
oli see, kelle poolt lastud kuul eile
mässajate juhust, Botewist, oli läbi tun-
ginud.

Dshambalas juhtis hobust metsa
poole, ühe wana kiriku waremete lähedale.

Pahemal pool metsa seisid läbipääs-
matud mäed ja kuristikud, paremal pool
lewisid Tshelopjeki põllud ja aiad kuni
teiseni paljani mäeseljani. Metsa nõl-
wastikul nähti puude wahel ühteainust
karjaseonni, mis praegu tühi ning ma-
hajäetud.

Kõigi silmad olid pöördud sügawale,
tühjale, waiksele metsale, kus ennast
mässaja warjas.

Kuid mitte teda ei otsinud wäesalk.

Sel ööl oli Wratzasse teade jõudnud,
et tund aega enne päikese tõusu salk
komitaid (nii hüüdsid türklased rewol-
utsionäre, kes Bulgaariat tahtsid Türgi
ikkest wabastada) mägedest oli alla tul-
nud siia tammikusse, et arwatawasti
üle Iskeri minna ja mägestikku warju
pugeda.

Sõdurid, erutatud ja julgustatud eil-
sest wõidust, ootasid käsku, kui Dsham-
balas sadulast maha kargas ja mõne
tähtsama bashibosukiga nõu pidas, kui-
das kallalekippumist toimetada.

Ta oli neljakümneaastane, tõmmu
näoga, pika kaswuga ja musta habe-
mega mees, riidetatud särawasse tsher-
kessiriidesse, relwastatud pealaest jala-
tallani. Tema rööwihimulised, metsikud
silmad läikisid kõrge tsherkessimütsi all.

Sel hetkel mürises pauk onnist, ja
mägede wastukaja kordas pauku pal-
juhääleliselt.

„Komitad! . . . komitad!“ hüüti.

Kõigi silmad pöördusid onni uksele,
kuid seal märkasid nad waid suitsu-
kera, mille kerge tuul oksadele kandis.

Hämmastus kestis waid hetke aega,
siis andis kogu salk tuld, ja metsast
kajas see tuhatkordselt wastu.

Kuid äkki tõusid läbi suitsu hääled:

„Dshambalas! . . . Dshambalas lan-
genud! . . .“

Dshambalas lamas tõesti maas . . .
Kuul oli ta kaelast läbi jooksnud ja
tema suust woolas wereoja. Kuul, mis
teda tabanud, oli tulnud onnist.

See teade tekitas sõdurite keskel
kabuhirmu — kõik jooksid laiali ja peit-
sid end, kuhu said.

Juhi surnukeha kanti ruttu eemale.
Ka ratsawägi kadus.

Kuid teist pauku metsast ei kajanud.

Alles pikema aja pärast järeldati, et
mässajad sügawamale metsa põgene-
nud ja salk tsherkesse läksid seda
läbi otsima.

Nad leidsid ühe tamme alt waid ühe
mässaja laiba . . . See oli arwata kol-
mekümneaastane mees, musta habe-
mega, kelle jalahaaw lapiga kinniseo-
tud.

Tsherkessid weendusid, et mäs-
sajad olid metsa põgenenud.

Pärast Botewi langemist peitus üks
osa tema meestest — arwult neliküm-
mend — jalast haawatud kangelas-
meelse Pera juhatusel mägedesse.

Kogu öö eksisid padrikus ringi, et wiimaks wäsinult ja nälginult, minnes poolmagades, alla Tshelopjeki metsa minna, kus mässajad kui surmaunne uinusid, mitte märgates, et nende jäljed olid leitud.

Üks tsherkesside kuul oli Pera juhuslikult tapnud Teisi ohwreid ei leitud.

Kuid sisse tungides onni, leidsid tsherkessid weel ühe laiba.

„Papp! . . . Mässaja! . . .“ hüüdsid tsherkessid imestades.

Seal lamas üks habemeta noormees, pea kuulist läbistatud. Tal oli munga-

mantel seljas, kuid tagasi wajunud siilu alt tuli nähtawale werine mässajariie. Püssirohusuitsune must haaw näitas, et mees enese ise oli tapnud, niipea kui ta Dshambalase oli maha lasknud.

Tsherkessid panid onni ühes surnukehaga põlema. See suitses weel, kui kaks Türgi salka õhtul mägedest alla jõe äärde tulid, kus nad 13 mässajat olid maha lasknud.

— — —

Ilitza on ammu surnud. Aga pool-surnud laps jäi elama ja temast sai pärastine wapper polkownik P.

Sultan ja rätsepp.

Türgi jutu järele G. Enn.

Kord wanal ajal elas Egüptuses sultan, nimega K a l a a u n, kel oli kaks poega. Sultan oli oma esiwanemate loost omanud kogemuse, et kui walitsewal würstil mitu wenda on, need mitte rahulikult ei saa elada, jah, wae-walt rahulikult wõiwad magada, põhjendatult hirmu tundes, et nad kord sel puhul wõiksid igawesti magama jääda. Nimelt oli ses kõrges perekonnas traditsiooniks, millest palju kõr-wale ei kallatud, et see maale ja riigile hea ei ole, kui walitseja wend, kes loomulik troonikandidaat on, trooni wabanemist ootab. Nii on mõnigi sultan, muidugi riigi huwides, werise südamega otsustanud üht wõi ka mitut wenda werisel teel teelt kõrwaldada.

Aga sultan, kellest meie jutt räägib, armastas ka oma nooremat poega, prints Maliknasiiri, ning kawatses teda midagi õppida lasta, et ta sel puhul, kui wend trooni pärib ja ta põgenemise läbi oma elu on sunnitud päästma, wõiks enesele ise leiba teenida. Ta las-kis talle oma kojarätsepal õblemises õpetust anda ja prints ilmutas sel alal talenti, mis ta peagi selle kunsti meistriks laskis saada.

Wanal targal sultanil oli õigus olnud. Waewalt oli ta oma silmad sulenud, kui uus sultan Malik-Ashrof käsu an-

dis oma nooremat wenda peaosa lühemaks teha.

Õnneks hoiatati prints Maliknasiiri õigel ajal. Wõõrais riietes lahkus ta linnast ja läks usurändajate hulka, kes karawaaniga Mekkasse rändasid.

Kui ta usurändajatega pühalikust käigust osa wõttis, komistas ta kõwale asjale. Ta kummardas ja wõttis maast rahakoti, mille ta teiste nägemata tasku pistis.

Äkki kuulis ta üht wana meest kurtes hüüdwat:

„Oh ma õnnetu, olen kaotanud rahakoti, milles peitus kõik mu warandus! Wennad, halastage! Leidja teatagu ennast, ja pool minu warandusest olgu tema oma!“

Maliknasiir tundis haledust õnnetu wastu, kes, nagu ta hiljem kuulis, oli kuulus arst, läks tema juurde ja näitas talle rahakotti.

„On see sinu oma?“ küsis ta.

„Jah,“ oli wastus, „ja ma wõin täpselt teatada, mis kotis peitub.“

Ja tõesti luges ta üles kõik kalliskiwid, diamandid ja rubiinid, kulla ja hõbeda, mis kotis peitus. See oli suur rikkus, ja kuigi Maliknasiir ei tahtnud poolt wastu wõtta, ei leppinud doktor ometi enne, kui warandus ausasti oli jaotatud.

Maliknasiir tänas südamest waranduse eest, mis ta nii kergesti saanud, ja otsustas doktorist mitte lahkuda, öieti oletades, et see tema elu kindluseks tarwilik wõiks olla, kui ta oma wenna maalt wõimalikult kaugele rändas. Ta saatis doktori Bagdadi ja palus teda, sest et ta tundmatuks tahtis jääda, temale rätseppa juhatada, kes teda wõiks sellina ametisse wõtta. Ja printsist sai peagi lugupeetud ja hästistasutud rätsepasell.

Siis juhtus, et wana doktor oma noore naisega tülli sattus ja wihas formeli ütles, mis koraani õpetuse järele tähendab abielu lahutust.

Waewalt oli ta need sõnad ütelnud, kui ta neid ka juba kahetses ja naise heameelega oleks enese juurde jättnud.

Aga siis segas kaadi asjasse, sest jutt oli usu rikkumisest. Üks muuselman ei tohi oma lahutatud naist enam pidada, ega temaga uuesti abielluda, kui naine wahepeal ei ole olnud kellegi teisega abielus, kes ta siis samuti enesest on ära lükanud. Seda nõuab Muhamedi seadus.

Õnnetu wana doktor, kes oma naist nüüd weel enam armastas kui iial enne, otsis meeletult meest, kes nii lahke oleks ja ta naise lühikeseks ajaks omale naiseks wõtaks. Päewast ja ööst aitab ususeaduse järele, aga doktori arwates paistis seegi aeg weel liig pikk olewat.

Siis tuli talle meelde rätsepasell, kelle ta rikkaks teinud ja kelle heatahtlusest ja tänulikkusest ta oletas, et ta tema pärast uut ühepäewaabielu liig täpselt ei kasutaks.

Ta läks tema juurde, awaldas temale oma palwe, ja Maliknasiir oli küllalt nii tänulik, et oma heategija palwe lubas täita: tema lahutatud abikaasaga ennast laulatada lasta ja ennast temast siis kahekümnenelja tunni pärast jälle lahutada.

Aga ah, waewalt oli wana doktor noor proua noort printsi näinud, kui ta temasse armus ja sugugi ei warjanud, et tema silmis ka kõige lühem abielu temale wäga wäärtuslik paistis olewat. Temal läks korda ka oma teist meest sellele arwamisele wiia. Noorik puistas ta õrnustega üle, näitas talle warandusi ja rikkust, mis ta kaasawara

olnud ja mille wana mees talle lahutuse puhul oli pidanud tagasi andma. Ta wiis asja nii kaugele, et Maliknasiir talle pühalikult wandus, ennast temast järgmisel päewal mitte lahutada, waid seletada, et ta tema omale jätab seaduslikuks abikaasaks.

Doktor kokkus seda seletust kuudes ja kirus printsi ta tänamatuse eest. Kui see ei aidanud, palus ta teda pirsarsilmil, wiimaks isegi põlwili langedes, et ta naise eemale lükkaks.

Kuid prints jäi oma wandele ustawaks ja seletas, tema ei wõivat naist, kellega ta seaduslikult abiellunud ja kes teda armastab, põhjendamatult ära lükata.

Noor naine aga wannutas oma teist meest, tema ärgu tehku sellest midagi wälja, kui ta oma esimesele mehele, et teda mitte haawata, kinnitawat, et ta tema juure ei wõivat tagasi tulla, nii kahju kui tal sellest ka olla.

Wana doktor läks kaadi juurde ja nõudis sellelt naise wäljaandmist. Kaadi aga kehtas õlgu ja otsustas, polla midagi teha, sest Muhamedi seaduse järele kuulub naine nüüd oma teisele mehele.

Doktor wihastas selle üle nii, et haigeks jäi. Kuna ta ise aimas, et sureb, siis otsustas ta tunnistajate juuresolekul seletada, et pärandab kõik oma waranduse oma endisele naisele ja ta mehele: naisele, sest et ta nii truu olnud, et oli tahtnud tema juurde jääda, ja mehele, et ta kord nii aus olnud ja talle leitud rahakoti tagasi annud.

Maliknasiir lõpetas rätsepatöö ja elas nagu suur isand wõimsasti.

Kord, kui ta kahepäewaselt reisill tagasi tuli, leidis ta oma maja lukus olewat. Ta laskis ukse sisse lüüa ja leidis kõik toad olewat tühjad: kadunud olid raha ja kõik kallid asjad. Märkigi polnud naisest ja kadunud olid ka ta kolm teenrit. Politsei, kes tookord kurjategijaid weel ei osanud leida, otis ilmaaegu mõistatuse lahendust.

Maliknasiir oli jälle sama waene kui enne ja pidi weel Allahi tänama, et wõis enese puhtaks pesta kahtlusest, nagu oleks ta naise ise kõrwaldanud. Ta läks endise meistri juurde tagasi ja hakkas jälle rätsepatööd tegema, selle juures ilma elu keerulsuse üle järele mõteldes.

Ühel päewal astus keegi suurtsugu wõõras Kahiirast kuulsa rätsepa ärisse, nägi seal Maliknasiiri, tundis ta ära, langes ta ette põlwili, suudles ta käsi ja teatas pisarsilmil, et sultan Malik-Ashrof surnud. Riigi suured mehed olla tahtnud juba ammu kedagi teist troonile asetada, kuid rahwas tahtwat waid prints Maliknasiiri ja sellepärast otsustatud kaks aastat oodata, kas ta tagasi ei tule ja isade troonile ei astu.

Maliknasiir lahkus rätsepaärist, läks Kahirasse ja kuulutati seadusepäraseks sultaniks.

Temast sai väga õiglane ja oma rahwa hea käekäigu eest hoolitsew walitseja. Muuseas oli ta korraldanud, et raskemad õiguseasjad, mis kaadile selged polnud, tema ette kantaks.

Niisuguue lugu juhtus mehega, keda tapmises süüdistati ja kes kaadi ees ikka ainult karjus: „Mõrtsukatööd pole ma teinud, aga surmas olen ma süüdlane.“

Mees toodi sultani ette. See tundis temas kohe ära ühe neist kolmest orjast, kes Bagdadis tema teenistuses olnud ja ühes ta naisega olid kadunud, kuid ta tegi, nagu ei tunneks ta teda.

Sultani ees tunnistas mees, mispärast ta surmas süüdlane olla, kuigi ta mõrtsukas pole:

„Bagdadis teenisin ma üht head, kallist isandat, kes oli abiellunud ühe doktori noore, lahutatud naisega. See pet-

tis teda minuga. Aga sellest polnud talle veel küll. Kui mees kord reisil wiibis, saatis ta kaks teenrit kaugele Damaskusse ja Matasse, kust nad alles aasta pärast wõisid tagasi jõuda, kraapis kõik raha ja waranduse kokku ja põgenes minuga Basrassa... Aga minu rõõm ei kestnud kaua... Ja siis ärkas minu südametunnistus, piinas mind wahetpidamata mõte, et olen olnud us-tawuseta teener, waras ja rööwel ja sellepärast ütlen ma: Olen surma wäärt, tahan surra!“

„Ja mis on saanud daamist?“ küsis sultan „Kuidas sa temast lahkusid?“

„Mis temast on saanud, ei tea ma. Aga ma arwan, et ta minust tahtis lahti saada. Sest kord, kui ma öösel olin koju minemas, wõtsid neli meest minu kinni, sidusid, toppisid mulle punni suhu ja kandsid mu mere äärde uppuma. Aga ometi näis neis ärkawat kaastunne ja nad jätsid mu merekaldale maha. Kui mu leiti ja minult küsiti, kuidas see sündinud, siis arwasin, et see mu patu palk on, ja seletasin, et ma isegi ei tea, kuidas ma olin sinna sattunud. Mind arwati hulluks ja mu lasti lahti. See on minu lugu. Ja nüüd ootan ma surma!“

Sultan aga kinkis talle elu, kandis tema eest hiilgawalt hooft ja andis talle ilusa ameti; sest ta märkas, et kahetseja süüdlane juba küllalt oli kannatanud.

Ma olen lehekene.

Andres Silla.

*Ma olen lehekene puul,
ma olen waikselt heljuw tuul,
ma olen unelm, olen pill,
ma olen liblik, olen lill,
ma olen kustuw päiksekuld,
ma olen jahe murumuld,
ma, kõrge taewas, otsin sind,
ja Isa käsi juhhib mind!*

Mr. Dixoni hea idee.

Slowakkia kirjanik O. O. Hubicki.

Mr. Jonathan Dixon, börsikuningas, raudteemagnaat ja kaewandusteparun, silmitses pahas tujus pikka kitsast kirja, mille ta hommikuse posti hulgast leidnud ja mis talle ta wälimuselt näis olevat väga kahtlane. Aadress kandis tugewa mehekäega kirjutatuna miss Ethel Dixoni nime, kes oli mr. Jonathani tütar ja wiienda avenue uhkus. Mr. Dixon andis kui eht ameeriklane oma tütrele kõik mõeldawad wabadused, oli tema iluduse, hariduse ja elegant-suse peale väga uhke, kuid Etheli tõsine wahekord mingisuguse New-Yorgi „swell'iga“ ei oleks temale mitte soowitaw olnud. Sest tütre abikaasa walikul olid tal kindlad mõtted ja kawatsused.

Lühikese mõtlemise järele awas ta kirja ja luges:

„Magusam Ethel! Jääb nii, kuidas oleme rääkinud. „Kolumbia“ lahkub kell 12.30 minutit sadamast. Peame olema hiljemalt kell 12 laewal. Tulen sulle kell 11 järele. Lähen pargist pa töötuppa, tema on sel ajal alati klubis. Ära unusta tshekiraamatut. Minu kirja kättesaamise märgiks kannä täna, sest et ma sinuga enam rääkida ei saa, five o'clock tea! Astor Hallis kollaseid roose käewarrel.

Igawesti sinu Will Hickson.“

Mr. Jonathan Dixon wangutas wihaselt oma halli pead. See Will Hickson oli igatahes osaw poiss, kes teadis, kuidas waagnast tuleb raswakuule kalastada. Kolumbia, põgenemine, tshekiraamat, poisile näis ilus Ethel Dixon, New Yorgi plutokraatia rikkaim pärija parajasti kõige parajam olevat abiellumiseks ja ta näis oma kawatsuses ka juba kindel olevat, pidi aga oma suurest eksitusest õige pea aru saama. Mr. Jonathan Dixon oli weel igale noorele swellile paras wastane, seda wõis iga lapski taibata; kuidas oleks Dixonist, kes Broadwayl ajalehepoisina alanud, muidu wõinud saada walitseja Wallstreetil!

Mr. Dixon wõttis kirjutuslaualt tele-

foni ja laskis enese ühendada Dunus ja Bradstetti teadetebürooga. Sealt nõudis ta teateid Will Hicksoni, tema perekonna, tema ameti ja waranduslise seisukorra üle kõige kiiremini, kui wõimalik telefoni kaudu.

Waewalt poole tunni järele, kuna Dixon oma erasekretäriaga weel posti läbi waatas, helistas büroo ja andis põhjalikud teated. Will Hickson oli ühe speditööri poeg Bostonist, waewalt 500.000 dollarit wäärt, oli kuus kuud tagasi ülikoolis õigusteaduskonna lõpetanud ja adwokaadibüroo awanud. Kliente tal seni weel ei olnud, kuid kuulujutte liikuwat, tema olla ühe noore daamiga miljardäärde ringkonnast lähedas ühenduses, mispärast tema poolt kõige lähemal ajal olla oodata suuri üllatusi.

Mr. Jonathan Dixon naeratas üleolewalt. Seda üllatus tundis ta ja tal oli nõu seda põhjalikult luhta ajada. See noor õigusteadlane, kes alles isa wähestest hädakrossidest elas, polnud talle sugugi soodus wäimees. Mr. Dixoni nõu oli Ethelile anda abikaasa, kes Inglise kõrgema aadeli liige ja kes ta tütre walget otsaesist wõis ehtida pairikrooniga.

Mõttlikult uitis ta pilk saalitaolisest, toredasti sisseseatud töötoast läbi, millele sinna hulgani koondatud kunsttööd andsid muuseumikujulise iseloomu, ja jäi wiimaks peatuma seinasse mahutatud rahakapile.

Suurepärane idee lendas mr. Dixoni ajast läbi. Läbi laia akna, mis pörandani ulatasid ja kust waade ulatas pargile, tahtis Will Hickson siia sisse tulla. Tulgu ta. Mr. Dixon oli walmis teda wastu wõtma ja Ethelile igawesti kahjutuks tegema. Hea idee muutus haiglaseks ettekujutuseks ja tõi temale rea pilte silmade ette, mis selle kohtamise lasid paista õige dramaatilisena.

Tütrega üksi lõunalaul istudes, küsis ta nagu mööda minnes:

„Kas lähed täna Astor Halli five o'clock tea'le, Ethel?“

Miss Ethel waatas isale oma suurte mustade, pikkade ripsmetega warustatud silmadega pool kahetsedes, pool etteheitwalt otsa:

„Muidugi, pa; täna kõneleb seal ju mrs. Graham ameerika naise tulewikust. Sellepärast ei puudu meie klubis täna keegi.“

Mr. Dixon nokutas pead ja puudutas elektrikella nõöpi. Ilmus teener, kolm toredat, pika warrega kollast roosi käes. Mr. Dixon ulatas need wiisakalt tütrele.

„Kas tahaksid neid roose täna õhtul minu meeleheaks kanda, my Darling?“

Miss Etheli silmad läksid niiskeks ja ta naerwast häälest kajas meeleliigutus.

„Muidugi, pa! Ma tänan sind südamest. Roosid on tummad ja ometi nii kõnekad. Nad räägiwad mulle waljusti sinu lahkusest ja headusest.“

Mr Dixonil oli hea meel oma kawalusest, millega ta Will Hicksonile oli lõksu walmistanud.

Siidiga ümbritsetud lampidest soras elektripirnide walgus, sügawat pimedust tuhmilt widewikustades. Eesriided lahtiste akende ees liikusid tasakesi õõtuule käes. Mr. Dixon oli aknad lahti jätnud, et oodatud tulijal sissepääsmine õige kerge oleks. Ühe marmorigrupi warjul seisis ta, browning käes. Kuld-kell kirjutuslaual löi harmooniliselt üks-teistkümmend. Mõni minut hiljem tuli keegi noor mees, kel pisut kulunud reisiülikond seljas, tupp. Ta waatas ettewaatlikult oma ümber ja lähenes siis pikil, kuulmatuil sammel kirjutuslauale. Seal tardus ta. Tema ees seisis mr. Jonathan Dixon, browning käes, külm, põlastaw naeratus huultel.

„Tere õhtust, dr. Will Hickson! Pisut ebaharilik olukord, mil tutwuneme. Kuidas oma üllatuseks näete, pole ma mitte klubis, waid wõtsin enesele wabaduse Teid siin kohata. Mina ei soowi, et minu tütreaga abiellute. Teie isa on mulle liig waene. Teie ise olete ei midagi, mis mu soowi arusaadawaks teeb. Et Teile seda selgeks teha, selleks korraldasin ma meie kohtamise. Tahan oma tütre Teist wabastada. Mul oleks õigus Teid kui murdwarast lihtsalt maha lasta, kuid ma jätan Teile weel

päasetee. Rahakapis on 200.000 dollarit, siin on kapi wõti. Teie warastate minult selle raha ja tunnistate selle warguse ühes kirjas miss Ethelile. Teie kirjutate temale, et Teie paremaks arwate rahaga üksipäini Euroopasse sõita. Sinna jääte üheks aastaks, siis wõite tagasi tulla. Waheajal on iga mälestus Teist minu tütre muutunud põlguseks. Nii siis — walige, mr. Will Hickson!“

Mr. Jonathan tõstis browningi.

Noor mees polnud ehmatuses halwatuna mingisugust wastust leidnud. Nüüd hakkas ta mr. Dixoni ettepanekut taipama. Ta nägu säras warjamata rõõmus. Ruttu ütles ta:

„Heameelega, sir, täidan Teie soowi, kuid enne paluksin ometi 200 000 dollarit kätte.“

Wihaselt wiskas mr Dixon rahakapiwõtmed tema ette.

„Awage kapiuks ja lubage tähendada, et meie isiklik tutwus mitte ei suuda minus Teie wastu mitte-leiduwaid sümptaaiaid suurendada. Leian, et olete mitte ainult kaabakas, waid ka idiot. Teie loobute 200.000 dollari eest heameelega minu tütre, kes ometi selle summa kahesajakordselt kaasaraks saab! Oleksin Etheli tahtmisele wõib olla järele annud, kui ta Teis oleks oma õnne näinud. jumalale tänu, et asi nüüd nii on läinud!“

Noor mees laskis selle teotamise enesest rahulikult üle woolata. Rahulikult awas ta rahakapi ja pistis ettewalmistatud rahakompsu hoolikalt taskusse. Siis wõttis ta kirjutuslaua ette istet ja ütles ärimehelikult:

„Palun, dikteerige mulle soowitud tunnistus. Luban peale selle weel, et ma oma elus iial miss Etheli enam ei kohta.“

Mehise käekirjaga kirjutab ta tunnistuse wargusest mr. Dixoni etteütlmise järele paberile. Siis kergitas ta rahamagnaadi ees wiisakalt oma mütsi ja pugest aknast rahulikult wälja.

Mr. Jonathan Dixon pani mr. Will Hicksoni tunnistuse kokku ja sõnas rahul olles:

„Oli hea mõte minu poolt, Ethelit sellest wõrukaelast 200.000 dollari eest wabastada. Muidu poleks see kerge olnud, sest tal on ema pea otsas.“

Järgmisel hommikul leidis mr. Jonathan Dixon warajase posti hulgas

kaks kirja. Üks neist tuli Ethelilt ja oli järgmine:

„Armas pa! Andesta oma Ethelile ta armastuskawalus. Teadsin, et sa mind iial ei luba abielluda Will Hicksoniga. Sellepärast põgenesin temaga. Et sinult meie abiellumiseks luba saada, kirjutas Will kirja. Selle luba andsid sa mulle roosidega, kuigi sa need roosid olen Williga abielus. Selle asemel et minna five o'clock tea'le, sõitsime rahukohtuniku juurde ja lasksime endid laulatada. „Olympiaga“ algasime oma pulmareisi Euroopasse, kust alles kuue kuu pärast tagasi tuleme. Igatsen Sinu isalikult awatud käte wahele.

Sinu õnnelik Ethel.“

Mr. Dixon hõõrus silmi ja luges kirja weel kord. Ta ei saanud sellest aru. Kell 5 oli Ethel abiellunud, kell 6 oli „Olympia“ sadamast lahkunud. Kell 11 oli ta aga weel Will Hicksonil lasknud 200 000 dollarit warastada ja temalt wargustunnistuse wõtnud. Ta hoigas ja kahmas oma peast kinni, sest et see asja ei taibanud.

Kuid teine kiri, mille ta awas, andis soowitud seletuse.

„Kallis mr. Dixon! Olen küll parim murdwaras kuulsates Ühisriikides ja kogu uniwersumi ümbruskonnas, aga seesugust kergust kui eile õhtul pole mulle weel iial enne osaks saanud. Omaniku soowil ja juuresolekul 200 000 dollarit warastada tohtida, sihukest lugu pole weel olnud ega saagi olema. Täna Teid selle eest kõige südamlikumalt. Heameelega kordan oma lubadust, et ma iial ennast Teie tütrele miss Ethel Dixonile ei näita. Ainult Will Hicksoni nime pean ma tagasi lükkama. Mul on küll mitmesuguseid, kõigi riikide politseile tuttawaid nimesid, kuid Will Hicksoni nende hulgas pole. Kardan, et minu tunnistusel siis soowitud mõju ei ole. Weel kord mu parem tänu eilse õnnistatud õhtu eest, kuigi ma esiotsa wäga ehmatasin, kui rewolwriga äkki ilmusite. Kõige paremate terwitustega Teie eileõhtune murdwaras.“

Mr. Jonathan Dixon wajus toolile.

„200.000 dollarit.“ hoigas ta, „hea idee see ometi ei olnud!“

Maal.

P, Grünfeldt.

Hobune aurab adra ees,
higine adra taga mees:
wagu jääb wao kõrwale
põlise põllu serwale —
niiskena muld seal kiirgab, aga
õnnistus sammub kündja taga.

Külwaja käest seal lendab kuld,
mida ju ootab muhe muld;
töötajaid paitab päiksepilk,
karastab wilu wihmatilk —
warsti kus seemne mulda soras,
lainetab ilus, haljas oras . . .

Sügisel seal, kus põlluküür,
kahiseb kullakarwa müür;
hakkideks paisub wihupaak,
kullana sorab salwe saak,
ääretasa seal ootab talwe —
südamest tõuseb tänupalwe . . .

Kassiema.

Wene kirjanik Arkadi Awertshenko.

Hiljuti kohtasin ma üht elegantset noort meest, kes täiel sõõmul elu nautis. Tema elas kapitalist, selle valuuta protsentidest, mis ta omal ajal Krimmist õnnelikult välja toonud, ja selle valuuta sai ta õnneliku wõistluse tagajärjel 25 kassiga.

Temal oli Krimmis väga rikas tädi, kes kirglikult armastas kasse. Selle tädi kogu elu koosnes 25 kassist ja kirikus käimisest. Ta käis kirikus hommikul, enne lõunat, pärast lõunat ja õhtul. Noormees, kes selle kassiema õepoeg oli, külastas tädit ja märkas ehmatades, et tädi palju enam tähelepanu pühendas kassidele kui temale. Ta kuulis ka, et pooltola wanaeit kõik oma waranduse oli määranud kasside ülespidamiseks ja temale mitte kopekatki.

See testament ei läinud tal meelest ja päewade kaupa pidas ta enesega aru, kuidas ta seda wiimast tahtmist saaks tühistada.

Ja ühel päewal oli tal aru käes. Ta wõttis warnast koerapiitsa, läks tupp, kus kassid elutsesid, astus jumalaema kuju ette, lõi ristid ette ja hakkas siis kasse piitsaga metsikult peksma. Kassid jooksid enesestmõista laiali, peitsid endid laudade ja kappide alla, ronisid ukse- ja aknaeesriideid mööda üles, kuid said sellegipärast piitsaga hea sauna. Seda toimetas ta kaks kuud järjestikku iga päew. Waewalt läks wanaeit kirikusse, kui noormees piitsa wõttis ja kassikambrisse läks; seal lõi

ta pühakuju ees risti ette ja hakkas siis kasse karistama. Kassid tundsid teda juba, ja waewalt ilmus ta uksest, kui nad juba laiali jooksid.

Kui dressuur lõpetatud, läks noormees tädi juure ja ütles:

„Tädi, Teie olete usklik inimene ja raske on Teile seda ütelda, sest et Te kasse armastate, aga Teie kassides asub kuri waim.“

„Waletad!“ hüüdis wanaeit. „Sa haawad mu waeseid kasse. Miks peab neis peituma kuri waim?“

„Tulge kassituppa, tädi, seal ma teen Teile asja selgeks!“

Nad läksid kassituppa; noormees läks keset tuba ja waewalt oli ta teinud ristitähe, kui kõik kassid meeletult laiali jooksid, kes laua alla, kes kummutile, kes eesriideid mööda üles; algas näugumine, turtsumine ja kära, nagu oleks toas tõesti olnud tosin tonti.

„Waadake, tädi, kas mul pole õigus?“ tähendas õepoeg naeratades.

Wanaeit kihutas kassid minema, pändas kõik oma waranduse tänumeelles õepojale ja andis talle juba eluajal kõik oma sularaha kätte. Sel kombel sai noormees rikkaks ja wõis ilma ametita elada. Selle juures oli tal rahulik, peaaegu naiselik nägu. Olen näinud selliseid nägusid kurjategijail, kes olid walerahategijad. Kahtlemata oli ka see noormees teatud mõttes kurjategija, sest ta oli oma wiguri abiga kassid ilma jätnud eluærgsest toitmisest.

Päriskoht.

H. Wühner,

Mu päriskoht mul kallis.
Ta seitsmejalane;
Seal sõmerliiwas hallis
Mu puhkepaigake.

Kui tuleb wiimne uni
Kord waikse sammuga,
Siis õndsas hommikuni
Seal tahan hingata.

Tuli südames.

Saksa kirjaniku Fr. Lehne romaan.

6

„Nii siis ei ole krahw Allwörden õnnelik?“ küsis proua Berger iseäranis raske häälega.

„Mis ja mõtled, emakene — mina temaga küll ei wahetaks. Varem ei midagi, nagu meil, aga kodune rahu peab olema. Sa ei usu, kui närwiline krahw on. Sigidalt näeb nii wana wälja ja juuksed on tal ka juba halliks minemas, emakene!“

„On ta suur kunstnik?“

„Ema, seda ma ei usu. Mina seda asja küll palju ei tunne, aga minu sealoleku ajal pole ta weel ühtki pilti walmistanud, ehk ta küll palju on alanud. Alles hiljuti kuulsin krahwinna ütlemat: „Sa ei osta midagi! Oled wusser, muud midagi!“ Ja waadate, see haawab teda kõige enam. Siis lufutab ta oma ateljee ja ei tule söömagi. Ma usun, see ei löpe hästi. Krahwinna on teda lahkimisega ähwardanud. Temal olla wõimatu tema kõrwal elada.“

„Milline on krahw sinu wastu?“

„Dea ja lahke. Mõnikord filmitseb ta mind nii läbitungiwalt ja küsiwalt. Sissti ütles mulle kord, wanataxt nagu ta on: „Papa tahaks sind heameelega maalida, aga mamma ei luba.“ Krahwinna on nii edem, mõtleb waid oma iluduse rawitsemisele. Rahest tunnist hommikul ei aita. Totatüdruk on päris hädas. Kord on supelweji liig kuum, kord liig külm. Ja hull Kõlmi wett walatakse wanni. Emme kui frisuur selliseks saab, milline ta peab olema, möödub mõotmata aeg —“

„On ta siis tõesti nii ilus?“

„On, aga tema ilu on euam mukulif. Ta on wäike ja sale ja näeb noor wälja; kolme last ei taha keegi talle oletada —“

Proua Berger ei wäsinud kuulamast ja küsimast; kõige pisemgi asi huwitas teda.

Wimats küsis Loori toolilt.

„Ema, luba, et emme pimedat pakid lahti teen — ei, sina mitte, Koosa aitab mind, ja Gerik süütab seni küünlad jõulupuul põlema; olen warsti jälle siin.“

Kõõmsasti jooksis ta wälja.

Ema ja poeg waatasid waitides üksteisele. Ja proua Berger hakkas muksuma.

„Ah, Gerik, ta pole ometi saanud õnnelikuks. Meie mahajätmise eest ei pärinud ta midagi. See on Jumala karistus! Ja nüüd on Loori, tema tütar, tema majas! Kas sarnaneb Loori nii wäga mulle, et isa südametunnistus on ärganud?“

„Ema, ära mõlguta niisuguseid mõtteid.“

„Mül pole rahu, Gerik. Ja kui ta sarnaduse waral tõesti leiab, et Loori tema tütar on? See suur huwi, mis ta Loori wastu tunneb.“

„Tema ei kuule midagi, kui sina waitid, ema!“ ütles Gerik kindlasti. „Mis ja ilmaaegu mõtiskled. Sel pole mõtet. Varem oleks, kui Loori sealt lahkuks. Sinu tasumisemõtted teewad sulle miimats otja ja minu teewad nad rahutuks. Mina wajan nüüd rahu, nüüd enam kui kunagi enne,“ jattas ta tasemini.

Ta raputas pead ja asus Loori soowi teostamiseks. Jm oli juba kannis pine ja jõulupuuküünalde pühalik sära täitis warsti suure, madala ruumi.

„Kui ilus!“

Imestades jäi Loori läwele seisma, hull paffe käwarrel. Siis lähenes ta ja jagas omaatele kaasatoodud kingitusi.

„Siin, ema, sulle. Aga ära pahanda, kui mõne asja arwad ülearuks. On ju waid kord jõulud. Mantli kinkis sulle ju Gerik, siis arwajin, et sulle kleit wajakik on.“

Proua Maria silitas musta, läikiwat riidet; Loori oli ta soowi aimanud: unt kleiti wajas ta hädasti. Siidipõll, soojad kindad, pehme rätik — kõik oli hästi walitud. Peale selle kõikugu maiustused.

„Emakene, selle eest pole ma tõesti raha maksnud — näen ju, et pahandad! — Selle kõik sain, aga miks pidin siis just mina kõik seda sööma?“

Ta pakkus Gerikule naerdes kooki, millel oli paksu mägestikunaiskarjase kuju.

„Selle olen sulle tulewaseks walinud. Ja siin pudel arakit peab sulle andma surimuri, kui metsast tuleb ja emmast oled külmetanud. Need figaretid on ka head.“

Wibumi Müncheni waadetega, kats kaelasidest ja ühe jahimeesti pani ta sanuti Geriku ette. Siis sidus ta emale ilusa musta siidipõlle ette, pani lilla shiffonsalli olale ja wendas ta peegli ette.

„Gerik, waata ometi, kui üllas ema on. Nagu eht krahwinna!“

Ta naeris ja oli õnnelik andmisel.

Emal pürskasid pisarad filmist.

„Laps, sa oled ju kõik oma palga meie eest wälja annud. Kõik on ju head ja kallid asjad!“

"Wait, wait!" Loori pani käe ema juule. "Sain ise kahewõrra tagasi. Kirjutasin teile juba — krahv Allwördenilt rahakoti, milles peitus ilus uus sajamargane. Selle tõin kaasa, et Gerik ta hoiuühijusse wiiks!"

Naerdes pistis ta Gerikule kompveki suhu; oli veel sama elaw, armas laps kui ennegi.

Lühitefeks põlenud küünal süütas ühe kuuse-ossa põlema, tuba magusa jõululõhnaga täites. Loori waatas, kuidas Gerik küünla kustutas.

"Miks kuust! Sellist pole meil veel ial olnud!"

Peaaegu palwelikult waatas ta puule.

"See on minu metsast. Ja sinu aits!"

Müüd pöurutati aknale.

Loori karjatas heitudes; ta nägi suurrt, tumedat ja üht wähemat warju wäljas mööduwat.

Gerik awas akna ja waatas wälja — ning sai peotäie lund näkku. Ühtlasi kõlas hell neinaer, nii et mets kajas.

"Härä ülemmetsnik! Armuline preili!"

"Tulime külast ja Teie jõulupuualgus tõmbas meid külge!" hüüdis pöruw basühääl.

"Kui härased minu emale ja mulle au tahaksid teha ja sisse tulla. Ohtul jõudis mu öde koju ja me pühitseme jõulupühi tagant järele."

"Aga siis ei taha meie efsitada."

Jutal aga oli suur lust preili Bergerit tundma õppida, ja nii tulid nad wiimaks tuppä. Proua Maria süütas ruttu lambi laua kohal põlema ja tahtis küünlaid jõulupuul kustutada.

"Ei, armas proua Berger, need jätke põlema — seda wõluwust saame ju aastast waid kord." Härä von Eggert wõttis kindad käest ja ulatas proua Mariale käe. "Kuidas lähed? Ma, ja tütrekene Münchenist! Hiline jõululaps!"

Heameelega muheles ta ilusat neiu nähes. Juta andis Voorile kätt. Lahkesti ütles ta:

"Teie ema oli wäga pettunud, et Te jõuluõhtul ei saanud siin olla. Rõõmustan Teid tunda saada, olen Teist juba palju kuulnud!"

Uudishimulikult waatas Juta ringi. Ta polnud veel ial toas käinud, kuigi ta juba tihti proua Bergeriga läbi akna oli rääkinud. Kogu tuba oli wäga mugaw ja puhaw, lihtlast kašemmöblift hoolimata.

Proua Maria palus neid istet wõtta ja liiskas laua sohwa eest pisut kaugemale, selle juures "Männelle" wäikest klappi andes, kes selle eest pahafelt wriies.

"Jätke ta, proua Berger. Temal on siin wististi oma koht," naeratas Juta ja silitas kera, kes tema ja Loori wahel lamama jäi.

Kõrwalt silmitšes Juta Geriku öde. Kui ilus see oli! Wõrreldeš käis ta pill Loori ja

Geriku wahel. Loori Gerikule öieti ei jarna-
nemud — kuid mõlemad olid sirged ja saledad.

Gerik märkas üht niisugust wõrdlemat pilku ja punastas, kohmetult koera juure lastudes ja seda kõrwust rebides.

Ülemmetsnik oli kasuka awanud ja istus oma toolil laialt.

"Oi, kui soe Teil siin on!" ütles ta.

"Kas ei wõtaks härä ülemmetsnik ja armuline preili pealiskriided ära?"

Gerik aitas neid; peaaegu armastawa hoollega wiis ta Juta kasukmantli ettetuppa.

Loori pakkus külalistele kompvekke, mis Juta wastupanematult söi.

"No näe! Mis siis see on?" Ülemmetsnik hoidis karjatidruku pildiga warustatud koogi kaugele. "Müncheni kunstnikukoof? Bagana tore!"

Ta naeris.

"Tõin selle wemmale; see on ta tulewase pruudi pilt," naljatas Loori.

Oli see juhust, et Juta ja Geriku pilgud üksteist kohtasid ja siis pelglikult kõrwale pöör-
sid? Gerik seisis müüd jõulupuul lähedal ja küünlad heitsid rahutult wubiseawat walguist ta tõsisele, kitsale näole.

"Waadake ometi, härä ülemmetsnik, mis meie Loori minule ja emale kõik on kaasa toonud."

Huwiga silmitšes ülemmetsnik asju.

Juta sirwis huwiga Müncheni albumit, kuna ta seda linna tundis, ja wahetas Looriga mälestusi; ilus oli waadata ilusaid neiusid, kes albumi kohale kummardasid.

Natukese aja pärast ütles ülemmetsnik:

"Müüd läheme, Juta, muudu hakkab ema kartma."

Ja Bergerid pidid kindlasti lubama püha-
päewa õhtupoolel ülemmetsniku maija minna. Südamlikult lahkus Juta Voorist, kes temale wäga meeldis.

Gerik saatis külalised saani juure maanteel.

"Hei, Franz, ärka!" hüüdis v. Eggert juba eemalt.

Loor metsnik aitas nad saani. Hoollega pani ta sooja wäiba Juta põlmedele ja pistis ta jalad jalgfotti. Kui ta wäikest neiu kätt peaaegu õrna pigistusega oma käes tundis, wäri-
ses ta. Juta naeratas talle wastu.

"Magemiseni pühapäewal! Terwiseid koju!" hüüdis ta.

Pikkamisi läks Gerik tagasi. Ta süda oli rõõnnus ja rahutult weeres weri ta soontes. Juta v. Eggert! Mis oli see tujukas neiu taht teinud. Meelega otšis ta temaga kokkusaamist, seda ta tundis. Kui tihti kohtas ta neiu oma metskonnas, jala, rattal, tihti ka külas; Juta teadis selgesti, mil ta postkontoris käis!

Ja kui ta temaga rääkis, siis oli ta tema vastu täna lahke, homme aga pani ta teda waewalt tähele, oli kõrk, ülevalt alla, nii et wiha Ceriku käd rufitasse tõmbas. Ja ometi oli see sale, peeneliikmeline olemus ta mõtted wallanud, nii et ta selle päewa kadumiks arwas, mil ta teda ei saanud näha . . .

Ruidas see kõik tahnud, ei teadnud ta isegi.

Nii mõnigi naine oli metsniku teele juhtunud ja talle julgustades otja waadandud — kuid ükski neist polnud temas äratanud sügawamat huwi. Ainult see üks!

Tubande waluga täitis teda see tume — Juta seisib ju kangel, kõrgel temast — kättesaamatul kõrgusel! Jial ei wõinud ülemmetsniku uhke hitar alla tulla oma isa käsualuse ligidale, seft ta isa oli uhke ja perekond üks wana-matest perekondadest hertzogkonnas. Ei, sellele ei wõinud ta iial loota. Sellepärast oli waja südant taltsutada ja õnnetust kirest wõitu saada!

Ja kui ta nüüd ütles, kes ta isa oli? Sel polnud mõtet, seft tema ei olnud ju krahwi Allwördeni tunnustatud poeg. Nii oli siis kõige parent, kui ta oma saladuse awaldamata jättis.

13.

Proua v. Eggert wõttis pühapäewal külalised lahkesti vastu.

Juba ruumikas kofas, mis ehitud paljude farwedega ja jahitrofeidega ning Ülem-Waeteri talutoostilis tehtud, tuli neile Juta vastu.

„Rõõmistan, et pidasite sõna. Nüüd aga oleme täna rõõmsad. Kohwi ootab juba ja isal on jämi,“ naeris ta.

Loori suudles proua v. Eggerti kätt. See oli noore õpetajanna ilust ja armsusest filmas nähtawalt üllatunud. Oli näha, et ta suurtsugu majas kohta pidades palju oli õppinud.

Proua Berger pidi istuma sohvale; neiu istusid kõfku, kuna ülemmetsnik Ceriku oma waldamisele wõttis, suitsetas ja westles. Loori pidi palju Münchenist jutustama, ka perekonnast, kus ta wiibis.

Nagu terwitus seft maailmast, kus ta waremalt liikunud, oli see proua v. Eggertile, kes siin ühfinduses emast peaaegu iial täiesti kodus ei tunnud olewat. Sellepärast wiibis ta ühes tütreaga ka tihti reisil, kuid wiimane nüüd aga kummalisel wiisil iial enam reisimisepoowi ei ilmutanud.

Proua Berger meeldis proua v. Eggertile, weel enam kui mõlemad mõisaprouad, kellega ta aeg ajalt oli sunnitud läbi käima.

Kui nad alles kohwilauas istusid, kostis wäljast kuljustekorin ja üks saan sõitis õue.

„Monoh?“

Härra v. Eggert kõnfis järele waatama.

„Need on Hellwigid! Tunnan nende kujukuseid!“ hüüdis Juta, kelle näost tufane ilme üle lehwis — täna ei sobinud talle see külastus.

Sgawesti uudishimulik rüütelmõisa omaniku proua von Hellwig ei meeldinud temale, seft et alati oma poega ülistas ja teda, Jutat, juba nüüd oma tulewaseks minijaks nimetas. Jah, kui noor Hellwig oleks nagu see teine, kelle poole ta pilgud wargelt lendasid ja kelle silmad õnnelikult loitma löid, kui ta teda nägi —

Ja ta märkas ka warju Cerik Bergeri näol, kui nüüd Hellwigid tõesti tuppa astusid.

„Armas proua ülemmetsnik, tahtsime Teile ainult head päewa soowida. Ei, ei, meie ei taha eksitada, teil on ju külalised,“ ütles proua v. Hellwig.

Alga kõigest tõrjumisest hoolimata jäid nad ometi. Ja nüüd oli Juta arust löbu läinud.

Kõrgilt teretas proua v. Hellwigi poeg, leitnant, metsnikku — miks pidi see mehike ka igal pool ees olema?

Alga tema õde — jumalufene, see oli naine. Jmestuses kukkus tal peaaegu monokel filmast! See käis Jutast weel ülegi!

Alandlikult tahtsid Bergerid enne õhtusööki lahkuda, kuid ülemmetsnik ei tahtnud seda kuuldaagi. Juta soowis jõulupüüd põlema panna ja Cerik aitas teda selle juures. Leitnant westles elawalt Looriga, et, nagu ta enesele ütles, wihastada Jutat, kes metsnikuga liig palju tegemist tegi.

Juta näitas Loorile oma jõulufinke.

„Ja siin — minu palawama soowi täide minek,“ naerdes tõstis ta roosa paelaga ehitud gitarr kõrgemale. „Mängida ma teda küll weel ei oska, pole õpetajat. — Kas oskate Teile seda, härra leitnant?“

Leitnant kõlistas keeli; Juta hoidis kõrwad kinni.

„See on ju nii, et loomadki peruks lähewad; niiviisi oskan seda minagi.“

Ta wõttis gitarr ja ulatas selle Loorile. „Mina ei oska ka, aga mu wend oskab seda — nii koduseks tarwitamiseks.“

„Ha, see on tore! Nii siis mängige, härra metsnik!“

„Mis armuline preili käsiwad?“

„Midagi Jtaalia oma, õige südamlikku.“

Noored inimesed olid jõulupüü kõrwal oma keskkel. Cerik istus poolelbi aknapingil, gitarr käes, ja algas. Pehme ilusa baritoniga laulis ta „Santa Lucia;“ kõlawad Jtaalia sõnad andsid ettekandele erilise sulawuse.

Juta plaksutas käsi ja ümises wiisi kaasa.

„Tore! Palun, weel kord, me laulame kaasa — Teile oskate Jtaalia keelt?“

„Aimult mõned laulud, mille siju waemalt mõistan. Kuulsin neid temadel Neapolis.“

„Ha, ja seal õppisite ka gitarri mängima?“

„Ei, seda oskasin juba enne. Sõjateenistuses õpetas seda mulle üks sõber.“

„Sõjateenistuses on harilikult teised ülesanded ja mitte gitarri mäng,“ tähendas May v. Hellwig pilkavalt; „minu mehed saatsid selle eest peapesu.“

Cerif Berger sirgus ja vaatas teravasti leitnandile.

„Teenisin keisri kütirügemendis ja härra kolonel oli minu vastu erilisel heatahtlik, härra von Hellwig,“ vastas ta külmalt.

Nagu kaks mõõka ristlesid nende pilgud.

„Teie armate seda väga suureks asjaks, härra metsnik Berger,“ ütles noor Hellwig väga nipsakalt.

„Mitte suureks, härra leitnant v. Hellwig, vaid ma olen selle peale uhke, nagu seda igaüks peab olema, kes auga on sõjaväemundrit kannud, olgu ta ohvitser või sõdur — see ei puutu asjasse!“

Loori tegi see lühike, terav kõne kartlikuks; ta tundis wenda. Kui ta nii kahwatu wälja nägi, kui ta huuled tuikajid ja ta silmades tume tuli põles, siis oli ta feestpidi ärritatud. Veel aimus ettevaatamatu sõna wastaselt, ja Cerif kaotas enesewalitsemisel

Juta aga tundis lõbu, pool uudishimulikult, pool muirates silmitses ta neid — nähes sõbemeid tuha all hõõgumat. Meelsamini oleks ta neid edasi erutanud, aga instinktiivselt hoibus ta wastaseid puutumast.

Ka teised olid saanud tähelepanelikuks; jutt laua ääres soikus, ja teravasti silmitses proua v. Hellwig noort metsnikku.

„Palun, härra Berger, mängige seda laulu weel kord. Tahaksin selle juure laulda — kahjuks oskan seda waid Saksa keeles!“ hüüdis Juta elawalt, et tõusnud pinemuust eemaldada.

„Heledasti särab kuu nüüd taewakummil,“ ta ajas enese warbile, tõstis käed ja laulis Cerifu saatel.

„Kena, väga kena, armas laps!“

Magushapu näoga plaksutas proua v. Hellwig, kes selgesti nägi, et poeg haawatud oli. Leitnant oli loori poolt ära pööranud ja lehitses üht ajakirja.

Bergerid jätsid warsti pärast õhtusööki jumalaga. Ülemmetsnik tarwitas weel juhust Cerifikult küsida, mis tal härra v. Hellwigiga olnud.

Awameelselt waatas Cerif talle filma.

„Palun wabandust, härra ülemmetsnik, kui ma Teie majas pole olnud küllalt korrektné. Aga härra v. Hellwig katsub mind igal puhul haawata.“

Ja lühidalt jutustas ta, mis sündinud.

„Nii — nii,“ nokutas Eggert, ei lausunud aga rohkem midagi. —

„Wastik inimene, see metsnik!“ ütles May v. Hellwig hiljem, kui isa ja härra v. Eggerti feltis kaarte mängis.

„Mis Te armate? Olen teda seni aimult heast küljest tundma õppinud; on tubli ametnik ja pealegi isiklikult väga sümpaatlik,“ wastas ülemmetsnik rõhuga.

„Tema omadusi teenistuses ei tea ma hinnata, kuid ma leian, et poolharitud inimesed kergesti kurjasti tarwitawad lahkust ja armastuswäärjust, mis neile näidatakse.“

„Seni pole weel keegi kurtunud minu liig juure armastuswäärjuse üle,“ naeris von Eggert, ja kui leitnant jutu weel kord metsnikule juhtis, ei teinud ta seda kuuldawaks, waid mängis edasi. —

Kui proua Berger lastega jälle kodus oli, küsis ta pojalt:

„Cerif, mis sul leitnandiga jälle oli? Kord, nowembris oli see juba.“

Rahustades pani Cerif käe ta kaele.

„Ei midagi, emafene, ei midagi, mis sind mõiks rahutuks teha.“

„Ufun, temale ei meeldinud see, et seal wiibimine ja preili Juta meie vastu nii lahke oli.“

„Me olime külalised, emafene, ja see oleks olnud wiisakusetus, kui preili v. Eggert meiega oleks ümber käinud teistki kui Hellwigidega.“

Cerif kõneles väga rahulikult ja ükskõiksel — kas sellepärast, et õe uuriw pilk temal wiibis? Keegi ei tohtinud ju aimata, mis Juta talle oli.

„Sina, Cerif,“ ütles nüüd proua Berger, „ma usun, ülemmetsnik ja Hellwigid näeksid heameelega, et tütrest ja pojast paar saaks.“

Cerif tõusis järskult püsti.

„Emafene, seda usun ma juba ammu.“

Ta hääl kõlas nii umbselt ja ta tundis piina, kui ema seda mõtet edasi wäljendas. Juba jõuluks oodatud kihlust. Ülemmetsnikul ei olla erilist warandust, Hellwigidel aga olla seda palju enam. Leitnant ootab eestkostmist. Ülemmetsniku wemad olla kõik kõrged sõjawäelased, niisama proua v. Eggerti sugulased.

Wäsinud naeratuslega tähendas Cerif, kes poolpimedas seisis, nii et ta nägu selgesti näha ei olnud:

„Kas emafene weel nii wamul päewil saab nii uudishimulikuks? Seda on waja weel ära oodata. Teie naised armastate ifka midagi kombineerida ja jutustada, muridu pole te ju õnelikud.“

Ta aegutas käe warjus.

„Olen wäsinud ja lähessin magama. Minu päew algab homme warakult. Teie tahate wististi veel üles jääda. Head ööd!“

Suuril, mõtisklewail filmil waatas Loori temale järele. Wennas peitus midagi wõbrast, midagi, mis ehitas.

Wäljast aga kajas Geriku wile:
Santa Lucia. . .

14.

Hõifates kõlasiid heledad lapsehääled aias ja soojalt paistis fewadepäike nendele, kuna nad seal laulsid ja sammusid. Keegi sale pruuni peaga neiu oli nende eestweddaja; praegu kamaandas ta:

„Seiske! — Istuge!“

Lapsed lastusid aiatoolidele ja waatasid oodates oma õpetajamale.

„Nüüd on mängul lõpp. Pange nüüd hästi tähele, Sisfi ja Dsfi!“

Loori paenutas ühe õunapuu õitswa offa alla ja seletas lastele õitsmise ja puuwilja imet. Nagu oleks ta neile jutustanud muinasjuttu, nii waatasid lapsed ta suule ja olid wäsimatud küsima, millele ifta jälle wastused leiti. Looril oli kena mis õpetust jagada, nii et lapsed alati heameelega õppisid.

Imestawail filmil waatles krahw Allwörden neid. Ta toetas aia najal, mis parki wiljapuust aiaist lahutas, ja kuulis kõik, mis Loori kõneles. Ta meel oli otsekui liigutatud, nähes tähelepänu, millega ta lapsed oma ees seiswa õpetajanna sõnu jälgisid. Ja maakerlik oli pilt, mis temale awanes. Tasuw kinni naelutada. Käies järsu mõtte järele, awas ta kaenla all olewa kawandiraamatu ja hakkas usinasti töötama.

Seal märkas teda äkki Sisfi.

„Isa!“ hüüdis ta rõõmsasti.

Nüüd oli tähelepänu lõpnud; krahw awas wäikese wärawa ja tuli nende juure. Hõifates piirasid teda lapsed.

Loori oli punastanud.

„Arwast, et see on ükskõik, kus Sisfit ja Dsfit õpetan, härra krahw,“ ütles ta. „Nad wäjawad hädasti wärsket õhku ja nende tähelepänu on siin sama hea kui toas.“

Ta arwas wabandamise wajakifuks.

Kuid krahw tõrjus lahkesti.

„Just minu mõte. Pealegi — olen rõõmus, preili Berger, et lapsed nii õpirwad. Ma ei taha teid kauem tülitada. Kui tohin paluda, jääge veel nii. Tahaksin lapsi siin ilusaf loodusfes maalida. Ja homme loodan ma Teid jälle siit leida.“

Loori ei leidnud ses palwes midagi filma-paistwat; ta ei wõinud ju arwatagi, et krahw peaaSjalikult tema pilti soowis.

— — —

Loori walmistas terrasfil teelauda. Siis lõikas ta ühe raske, lõhnawa sireliofsa ja pani selle weega täidetud klaasis lauale. Weel kord waatas ta, kas ta midagi pole unustanud. Ei puudunud midagi — kõik oli seal, kuidas seda proua krahwinna oli käskinud.

Neil oli külaline; uus naaber, parun Bultach, kes Berklini mõisa ostnud. Tema wifitkõigu puhul oli krahwinna leidnud, et ta üsna ilus noormees oli, kes talle Lengefeldi igawuses lõbustajaks wõis olla, seda enam, et ta tema enefe ütlemise järele heameelega murutõnisti mängis, mida Lella rõõmuga teretas.

Teistkorda wärskelt täidetud teemefi hakkas juba jälle keema, kui krahwinna Allwörden parun Bultachiga elawalt juttu westes pargist tuli, mõlemad walges riietusfes, pallikõõjad käes. Nad nägid wälja õige palawad. Krahwinna Lella oli nagu noor neiu lühikeses kleidis ja walges panamas.

Loori walas tee tassidesse, kui nad trepist piffamisi üles tulid.

Parun Bultach imestas teda nähes; ta nägi teda efinest korda ja ei teadnud, kes ta oli. Mupakkifult kummardas ta tema ees, seft et Looril wäga üllas wälimus oli.

Krahwinna kulnud läksid kipra, kui Loorit laua juures nägi talitawat.

„Kus on Betty?“ küsis ta lühidalt ja ulatas Loorile selle juures käskiwalt oma reketi.

„Betty lõikas enesele noaga kätte, proua krahwinna, ja palus mind oma aset täita.“

„Siis on ju Jean veel!“

„Jean sai härra krahwilt luba külla minna, ja sellepärast —“

„Hea küll! Mis jaoks siis teentjad.“ Lella naeris lühidalt ja pahaselt. „Wõtke istet, parun — seal minu wastas.“

Leo Bultach istus ja pööras oma ümmargused puudlifilmad warjamata imestufega noorele neule, kes krahwinnat ja teda teenis.

„Ütelge härra krahwile, et me teda teele ootame; tooge mulle ihall ja jääge siis laste juure,“ ütles Lella nüüd Loorile.

Parun oli küllalt nii tark, et Loori järele ei küsinud. Ta teadis, et ilusale naisele ei tohi ial näidata huwi veel ilusama wastu — eriti kui see teine teenija — nähtawasti Allwördeni laste õpetajanna oli. Selle pärast maksis juba siia tulla. . .

Oma walgete kätega teenis teda Lella, temale selle juures nii edewaid pilke heites, et

parun ta käest kinni kahmas ja ta sõrmi juudles.

„Teie hellitate mu wanapoiši ära, krahwinna.“

„Teie oma käes on sellele kahetsemisväärsele seikuforrale lõppu teha, parun.“

„Ma ei ole teda veel leidnud, seda üht, kes mulle ideaaliks on,“ vastas parun Sellale kõnelemat pilku heites.

Nüüd tuli krahw Allwörden ja teretas teda. Krahwile noor Vultach palju ei meeldinud, niisama see, et ta abikaasa temaga soowis lähemasse läbitäimisesse astuda, seda vähem, et parun poisimees oli.

Uga kui ta Sellale neid mõtteid oli avaldanud, oli Lella vihastanud ja seletanud, et tema teeb, mis tahab. Tema, Ottokar, ei lubawat talle waheldust. Tema olla ju temast kahetsateistkümnend aastat noorem jne.

Jälle leppis krahw ja jallis oma laual wastikut meest ainult kodurahu pärast.

Lella oli lõbuhimuline ja nõudis iga päew waheldust, imestust ja oma ilu ülistamist. Mehest oli ta juba ammu tüdinenud. Wananev mees sünnitas talle waid tuiska ja rahutust. Leo Vultach aga oli tore pois.

Krahwinna palwe õhtusöögile jääda, tõrjus Vultach tänades tagasi, kuid töötas juba homme jälle tulla murutõnisti mängima. Tarwis olla ilusat ilma kasutada.

Laupäeval tuli Rüdiger, hõifates teretatud laste poolt, kes ta waksjalist ära toonud.

Alles teelaual nägi ta Voorit ja teretas teda omal tagasihoidlikul wiisil. Ja ta nägi rõõmuhelki neuu silmis, kui ta talle kätt andis, ja soe, pehme tunne tõusis ta südamesse nähes seda ilusat neitut oma ees. Ta oli temal puudunud — seda tundis ta selgesti — heameelega oleks ta seda neitut tahtnud alati oma lähedal näha!

Lastele oli ta mõndasugust kaasa toonud ja Lella oli wäga rõõmus heade kompeffide ja uue romaani üle, mis Rüdiger talle andis.

Siljem waatas ta Ottokari ateljees uuemat pilti.

Raua seisis ta selle ees. Kui hästi oli wend Voori Bergeri tabanud, kui suure armastusega oli ta kõik neuu ilu esitanud! Oli selgesti näha, millise huwiga ta oli pintslit tarwitanud.

Buhas luule säras pildist.

Kui kerge ja kena oli õh. Wiljapiud oma õitelumes seisid mõjukalt wastu taewasina, mahlakas oli rohi, millel lapsed istusid, tähelepanelikult noorele, walgesse riietunud neiu le waabates, kes armsas seisakus õitswa õunapuulõõsa maha painutas. Ilus kui kewadepunalanna

seis is ta ja päife oli siramad reflektsid wõlunud ta juustele, mis särasid kui kuld.

„Noh?“ küsis Ottokar ja waatas wennale oodates otsa. Ta märkas selle imestust ja see täitis teda sügawa rahuldustundega.

„Juba aastaid pole ma sinu kätest enam nii head pilti näinud! — Kas paned ta näitusele?“

„Ei tea veel.“

„Teie seda! See pilt on wäärt waadatal!“

„Tahaksin küll — aga jällegi: raske on mul tust lahutada!“

„Pane ta näitusele wälja, Ottokar, ja siis — anna ta mulle.“

Kunstnik silmitses wenda imestades.

„Selle pildi?“

„Ta on tükk kodu! Puuwiljaaed tuletab mulle meele rõõmsaid nooruspäewi — ja sinu lapsed, minu lennikud, on eluõigesti maalitud.“

Kerge puna kattis Rüdigeri palgeid, kui ta seda ruttu ütles.

Seal kahisesid naiseriided.

Krahwinna Lella seis is ateljee lähel.

„Siin on siis härrad? On aeg õhtusöögiks. Lapsed ootawad onu Rüdigeri.“

„Me tuleme!“ ütles Ottokar ruttu ja läks abikaasale wastu, et see pilti ei märkaks, mille olemasolu ta temale seni teatamata jätanud. Kuid see läks temast mööda.

„Noh, Rüdiger, mis sa ütled wenna usinuse kohta? Sihtselt muinasjutulik on tema tegutsemiswõime!“ pilkas ta ringi waabates ja nägi pilti maalimisraamil. Ta astus selle ette.

„Ha, mis see on? Seda pole ma ju veel näinudki! Pidi mulle wiist olema üllatuseks?“ Ta hakkas tufaselt naerma. „Kui wõlum!“

„Wõin sinu otjusega waid ühineda; ka mulle meeldib ta wäga. Soowisin Ottokarile selleks juba õnnel“ tähendas Rüdiger.

„On see ju tõsine arwamine? — Ja sulle ei torfa pildil midagi filma? Mitte midagi? — Wõi leiad sa selle olewat õige, et Ottokar naise teadmata maalib oma laste kaswatajanna?“

„Jah, seda ma leian! Ja miks siis mitte?“

„Ah, ka sina oled armunud sellesse madonnanätku just kui Ottokargi.“

Ta hakkas kõledasti naerma.

„Lella, sinu süüdistus on hullumeelsus,“ hüüdis krahw tufaselt, „päris naeruwääriline.“

„Ah sina usub, mu sõber, ma ei ole näinud neid armunud pilke, millega sa seda — seda tüdrukut wahid?“

„Lella, see on ainult kunstniku humori ta iluduse wastu — muud midagi. See neiu, kes wõiks olla minu tütar — kui loll su mõte on!“

„Teie meeste juures on kõik wõimalik. Uga seda ma sulle ütlen: seda pilti sa wälja ei pane.“

Oled nüüd kord jälle midagi loonud, aga see on ebaõnnestunud. Sina ei tohi sellega enamast ja mind blameerida."

"Minu arvates ei ole asi sugugi nii," vaidles Rüdiger. "Andsin Ottokarile just seda nõu."
"Lollus! Pilt jääb siial Mina ei taha oma nime, mida ma kannan, pilkeaineks teha lasta."

Rüdiger märkas, et see ainult kadepõlv noorema ja ilusama vastu oli, mis Sellaft rääkis — muud midagi!

Ja jälle laskis Ottokar kõik see tüli enesest üle woolata ja vaikis meeleute etteheidete peale. Nagu kurivaim seisis Sella tema ees, nagu viltu, käed ruskas.

Rüdiger lahkus toast vastiku tundmusega.

15.

Loori Berger oli süle walgeid ja lillaid sireleid pargis täis lõiganud ja läks jälle maja poole.

Seal kuulis ta oma taga sammude tahtmatult waatas ta taha, kes see küll nii warajasel pärastlõunatumil võis olla.

Lulija oli parun Vultach, kes murutõnisti tuli mängima. Ta oli pargi tagaseinas olemat wärawat tarwitamud, mis talle oma mõisast tulles lähemal oli.

Nähes ootamatult wõlumat neitut, kellele ta wiimasel ajal tihti mõtles, löid ta silmad lõkendama. Pilema jututa astus ta tema kõrwale ja laskis pilgud lossiakendest ruttu üle käia. Kuid kõik afnalugid olid kinni, kedagi polnud näha. Nüüd kahinas ta Loori käsi kinni ja hakkas temaga elawalt rääkima. Neiu ei saanud temast aru ja wahtis talle imestades otsa.

Parun aga pani käe ta piha ümber ja so-
fistas:

"Armsaim, ilusaim, kas võite honime õhtu kell üheksa siin pargiwärawa juures olla? Mul on Teile palju rääkida."

Pahaselt püüdis Loori enamast ta käte waltelt wabastada.

"Laske mu lahti, härra parun."

"Mitte, enne kui mulle olete annud lubaduse, Teile wõlwa, wäite mõid! Te teate selgesti, et ma waid Teile pärast tullen ja Teiega iskan nelja filma all rääkida. Wõtke mind kuulda! Seda ei saa Teile kahetsema!"

Nüüd mõttis Loori ühe sirelioksa ja löi temale sellega näkku.

"Ma palun mind mitte tülitada, härra parun! Teie petate enamast minu suhtes!" ütles ta wihast wabisewail huultel ja ruttas minema. Piharad põlesid tal filmis: Seda oli juletud temale teha!

Parun hakkas sunnitult naerma.

"Urge siis nii pirtsakas olge! Tahate enamast sellega wiist küll kallimaks teha," hüüdis ta neiuale järele. "Teid tüdrukuid tuntakse juba!"

Siidise taskurätikuga tolmutas ta sirelioides hoolikalt oma heledalt ülikonnalt maha.

Pikkamisi sammus ta ümber pika maja suure trepi poole. Krahwinna tuli talle juba oma reketiga vastu; nähtawasti oli ta teda juba oodanud. Parun laskis temast kiire pilgu üle käia. Krahwinna oli punane ja näis olemat erutatud ning tufane.

Kas ta wähest oli näinud tema kallalekipumist kaswatajannale? Igatahes oli ta olnud ettewaatamata. Ja see oleks paha. Krahwinna oli siis oma edewuses wististi haawatud, teades, et ta tema tulekut heameelega ootas ja enamast temast laskis austada.

Uga ta oli ometi pidanud juhust tarwitama, et Loorile läheneda! Sejt see ilus neiu oli ta südame põlema süüdanud.

Mängu juures oli ta tähelepanelik ja galant nagu ei kunagi enne ja ka krahwinna oli wäga armastuswääriline.

Nii siis polnud krahwinna midagi märganud — mõtles parun kergendustundega. —

Teelaul sai ta krahw Rüdigeriga tuttawaks, kes tema vastu oli wäga mõõdukas ja formaalne. Sellegipärast jäi ta seekord ka õhtusõõgile, millest preili Berger lastega osa mõttis.

Õssi oli wäga elaw, rääkis, naeris; ilmaaegu püüdis noor neiu teda rahule manitseda. Wimaks lüftas Õssi ühe piimaklaasi maha, ümber, nii et selle sifu laudlinale ja salatiwagnasse woolas.

Krahwinna wihastas ja saatis, Loorit waljusti laites, selle ühes Õssiga lauast minema. Looril olid piharad filmis; tema oli ju täiesti süütu ja sellest hoolimata sai ta krahwinnalt peapestu nagu koolilaps. Ta tõusis sõnatumalt.

"Ena, preili Loori ei wõi ju ometi midagi parata, et Õssi nii wallatu on!" hüüdis Sissi. "Kogu päewa oli ta ju niisugune ja ei kuulnud sõna!"

Krahwinna punastas wihast, nähes paruni pikkawat muiget.

"Suu pea, Cäcilie! Ka sina tõused ja wõid lastetoas edasi süüa. Üleannetud lapsed ei kuulu täiskaswanute lauda!"

Wäga pahaselt ütles ta oma mehele:

"Berger on üsna saamatu isik, kel laste peale wähematki mõju pole. Sissi sai nii ninakaks, et otse häbi on."

"Ei, Sella, siin pean ma vastu rääkima. Sissi oli waid õiglane. Tema tunneb, et preili Bergerit sel puhul Õssi oskamatuse ja üleannetuse pärast ei saa wastutusele wõtta," tähendas krahw Rüdiger rahulikult.

„Milline laps pole kord juba oma piima maha pillanud! Seal ei või ka kõige parem kasvatajanna parata!“ tähendas Leo Bultach.

„Na, kaks rüütli korraga,“ mõtles Lella tigevalt. „Puudub veel, et ka Ottokar Bergerit kaitsma hakkab!“

Kuid see waitis; närvilikult mängis ta oma noaga ja wahtis, otseärsine fibras, waitides oma talbrefule.

Raske oli juttu jälle õigesse waosse juhtida, kuna igauks ise oma mõtteid mõtistles.

Thella hakkas paruniga wanatargalt west- lema ja see leppis sellega naeratades. Ta jutustas, tema minemat sügisel Pariisi pansiooni ja rõõmustawat sellest juba ette. Siis õppimat ta Prantsuse keele täielikult kätte — „preili Bergeril pole õiget ahtsentigi — mis siis en- nast tema juures muudu waewata!“

„Ahmitene!“ mõtles parun lõbuga, ja ütles siis:

„Kui tagasi tulete, kontes Leki, siis olete waitke, noor, weetlew daam, kellele kõigi süda- med wastu lendawad — minu oma kõige pealt!“

Wanutatades surus parun oma käe süda- mele ja nokutas talle naeratades pead.

„Krahwinna, Teie peate kontes Leki poolt mõistlust kartma.“

Lella wastas naljaga, ja Rüdiger mihas- tas selle mittejobiwa weeluse üle. Tema oli tufane. Tal puudus midagi. Peen, tume nei- pea tema wastas, kes alati nii armsasti laste juure kummardas, puudus tal; puudus ka waitne naer, kui Loori oma kaswandikkudega naljatas, puudus neiu pehme, magus, kolaw hää! ja lahkus, mida lastega rääkides ilmutas.

Kaunis warakult lahkus parun.

Rüdiger saatis teda wärawani, sest et ta wajuust tundis lähikese jalutuskaigu järele pargis, mida ta wäga armastas.

Nii mõnegi puu oli ta sinna lapsena istu- tanud; palju mälestusi sidus teda Lengefeldiga — rõõmsad mängud, muretu lapsepõli. Tema armastas seda kodulappi, sellepärast tuli ta nii tihti heameelega sinna, ehk küll Lella talle ta siinwiibimise kaunis ebamugawaks tegi. —

Kitjas kuusirp ujus opaalmärgilisel taewa- wõlwik; horitsondi helewiolettäär oli veel nagu lahkuma päewa wiimne teretus. Dhk oli täis sirelikõhna. Widewik määsis puud ja pöösad oma loorisfe ja kosutaw õhtuwilu jahutas Rüdigeri otseärsist. Tasakesi sammus ta ja nau- tis selle tunni wõlumust.

Üsna selgesti kajas läbi waituse ligida küla kirikutornist üheksa wärisewat lööki.

Tema lähedal hakkas äkki ööbik lastutama; linnu sulataw laul liigutas teda imetaolikult. Ta jäi seisma, sules silmad pooleldi ja kuulas.

Ja seal nägi ta jälle — nagu wiirastust — jaledat, ilusat neiu oma ees kaunis puh- tuses, neiu, kelle hää! kolas kui ööbiku hää!, kelle silmad olid selged ja särawad ja täis sa- labusi kui mägijärwed. Selle neiu nägemine tegi rõõmsaks ja täitis teda ebamäärase igatsu- sega. Ja ta mõtles:

Kui magus võib temast armastatud olla! — Ta mõtted tihenesid, ja äkki sai talle sel- geks teadmine: tema on see üks, keda ja oled otfinud ja kelle armastust ja ihtab! —

Mis ta siis oli? Üksik mees, kel kõige pa- rem elus puudus!

Ta kuulas ööbikulaulu ja andus kewadeõhtu wõlumusele.

Siis jäi ööbik äkki wait.

Rüdiger koondas oma mõtted. Lollus, mõt- les ta peaaegu pahaselt, wiskas sigareti maha ja astus sellele jalaga ägedasti peale. Lollus, mana pois; kuhu esiwad su mõtted, fantastlik unistaja!

Ja lähidalt, karedasti hakkas ta naerma.

Ta läks edasi waitse tiigi kaldale, mille weji mustendades säras. Weeroofid kaswasiid seal. Paat, mis waitese trepi külge seotud, seisis liikumatult wees.

Behmel kewadebõl omasid asjad kummalise, jalabuslike elu. Oksades kihistati ja kõhistati, ja uuesti hakkas ööbik lastutama, armastusest ja õnnest, õnnest ja armastusest! Ta meel muu- tus kummaliseks ja ööbiku laul saatis teda jälle lõssini.

Ta jäi terrassile seisma.

Söögitoas põles veel tuli. Üksed ja aknad olid lahti. Ta kuulis tasast luskate ja taldre- kute kolinat. Pikk nättas talle, et Loori Ber- ger oli hõbedat lukutamas. Ta silmitseis neiu; selle nägu oli kahwatu ja kurb.

Ja tasakesi läks ta tema juure.

Neiu polnud teda kuulnud ja ehmatas, kui Rüdiger tema nime nimetas. Araandlikult läi- ksid ta silmis pisarad.

„Mis Te siin veel teete, preili Berger?“

Lahkesti kolas Rüdigeri hää!

„Proua krahwinna ei usalda uut perenaist, sellepärast on hõbe minu hoiul.“

Rüdiger küsis krahwiku paari järele.

„Gärra krahw wiibib omas ateljees ja proua krahwinna on juba puhkama läinud,“ wastas Loori.

Uga Rüdiger jäi tema juure seisma.

Neiu oli tööga walmis ja pani nüüd luffu raske kapi, milles hõbedat hoiiti. Mahalöödud filmil mööbus ta Rüdigeristi, temale head ööd soowides.

„Kas tahate sel ilusal õhtul ka juba ma- gama minna?“ (Särgneb).

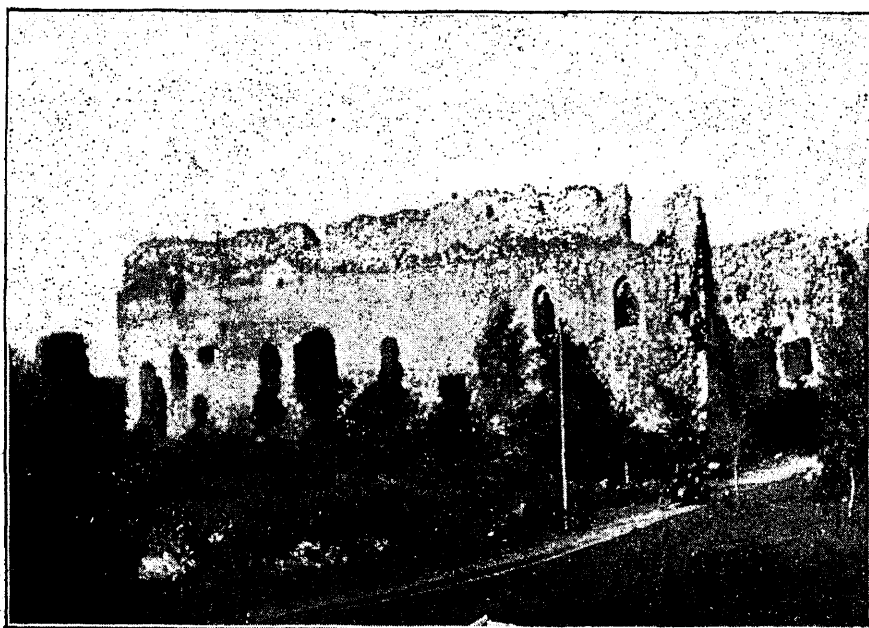

Inglise lendur kapten **Hamilton** ja printsess **Löwenstein-Werthelm** enne okeanilennu algust „**Püha Rafaeli**“ juures. Lendurite saatusel, kes ühes lendur colonel **Minchin**’iga alustasid lendu Inglismaalt Kanadasse, ei ole ühtegi teadet. Üldine arwamine on, et nad ülesõidul okeanis hukkunud on.

John Galsworthy 60. aastane.

Tuntud inglise kirjanik John Galsworthy pühitses 14. augustil s. a. oma 60. a. sünnipäewa. Kuulsaks sai Galsworthy oma romaaniga „The man of Property“.

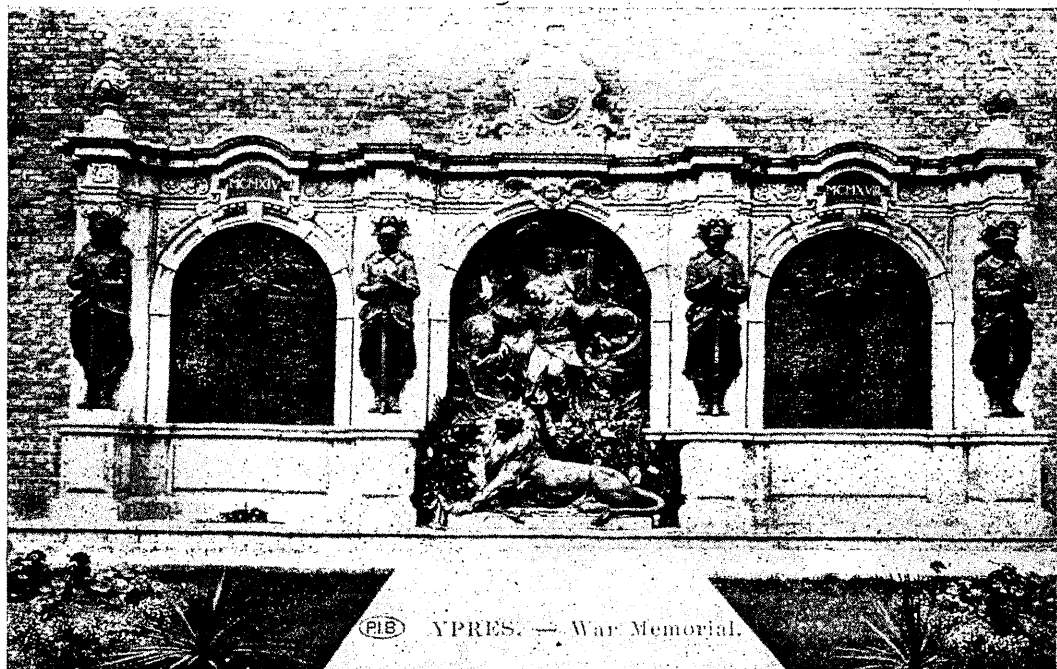
Ronneburgi lossi wareded Lätimaal, kus aset leidis esimene tõsine kokkupõrge Eesti ja Landeswehri wägede wahel. Peale mitme päewalist wõitlust (21.-23. juunini 1919 a.) löödi Landeswehr suurte kaotustega taganema, mis lõppes hiljem Landeswehri täielise häwinemisega Riia all.

Kindralstaabi ülem, kindral-major
J. Tõrwand,
 Wõru- ja Petserimaal peetud kaitsewäe
 manöõwrite üldjuhataja.

Langenud sõdurite mälestussammas Simunas.
 Samba ülemist osa ehiwad 3 reljeefi: eesküljel ratsasõdur hobuse seljas, wasakküljel haawatud sõduri kaju, keda toetab kaaslane ja paremal küljel lahingu häiret kujutaw grupp. Eesküljel allpool wabadus rist ja selle all juhtsõna: „Parem surra wabana, kui elada orjana.“

PIB YPRES. — War Memorial.

Jimasõjas langenute mälestussammas Ypres'is, Belgias,
 mis on ehitatud; inglise arhitekti Sir Reginald Blomfieldi kawandi järele Ypres'i kaitsemisel langenud Briti sõdurite mälestuseks. Mälestussammas on 20 meetrit kõrge, 40 mtr. pikk ja sama lai.

Tõtt ja nalja.

Kartlik.

Eego: „No kust tuled siis sina?“

Neego: „Arsti juurest. Sinna ma enam ei lähe. Klopib mind wasaraga eest ja tagast. Tahab mulle wististi mõnda naela sisse lüüa!“

No jah.

Õpetaja: „Noh, Jaan, mispärast nimetasin ma sind ennist wäkkeks lollpeaks?“

Jaan: „Sellepärast, et ma weel ei ole nii suur kui Teie, härra õpetaja.“

Nii kui nii.

„Kuulsin, preili Lilli olla sina eile otsekohe välja wisanud?“

„Ah, tühi jutt. Oleksin nii kui nii lahkunud.“

Õnnetu sõna.

„Kui mu peremees tagasi ei wõta, mis ta mulle täna ütles, siis lahkun esimesest ametist.“

„Noh, oli see siis nii haawaw? Ja mis ta õieti ütles?“

„Tema ütles: „Saabas, Teie olete tulewa kuu esimesest ametist wabastatud!“

Weel wintskem.

„Loomadel on ometi wäga wintske elu. Hiljutult olid meil kalad, need liigutasid endid weel pannil!“

„Tühi asi. — Meil oli hiljututi kukk, see lendas mulle weel wastu pead, kui me teda juba söömas olime.“

Naisteküsimus.

20-aastaselt: Kes ta on?

30-aastaselt: Mis tal on?

40-aastaselt: Kus ta on?

Kuritarwitus.

„Sina, Kaarel, mis see õieti tähendab: „Alkoholi kuritarwitus?“

„Sina ei tea seda? — Näituseks: Kui piiritust walgustamise otstarbeks tarwitatakse!“

Linnapreili maal.

„Jumalukene, mis tarwis peawad need inimesed küll weel niipalju lehmi, kuna ometi igal pool kondenseeritud piima müüakse?“

Nälg hariduse järele.

„Wuih, Kaljukene, häbene! Kes ajab siis enesele nimetissõrme ninna!“

Kaljukene: „Milline sõrm tuleb siis ajada?“

Lihthe.

„Milline teie lastest on esimesena sündinud?“

„Kõige wanem!“

Ei midagi.

Parun Mikosch oli reisilt tulnud ja teener Janosch tuli talle waksali wastu. Nende wahel arenes järgmine jutt.

„Noh Janosh, mis on minu äräolekul juhitud?“

„Ei midagi, armuline härra.“

„Kus on minu Neero? Miks ei tulnud ta waksali kaasa?“

„Neero on surnud, armuline härra.“

„Surnud? Kuidas see tuli?“

„Ta sõi liig palju hobuseliha.“

„Hobuseliha? Kust ta seda sai?“

„Hobused surid, kui tall maha põles.“

„Tall põles? Kes selle põlema pani?“

„Leek lendas sinna lossist.“

„Siis põles loss ka? Kust see tuli?“

„Küünlad wana armulise paruniproua puu-särgi juures kukkusid ümber.“

„Minu ema puusärgi juures? On ta siis surnud? Kuidas ta siis nii ruttu suri?“

„Ehmatusest, armuline härra.“

„Millest ta siis ehmatas?“

„Teie prouast, armuline härra.“

„Mis on minu prouaga?“

„Noor paruniproua on ühes raha ja hõbedaga ja armulise härra onupojaga plehku pannud. Aga muidu ei ole midagi sündinud, armuline härra!“

Põhjus.

„Õpetaja: „Maks, miks on kalad tummad?“

„Maks: „Was siis Teie räägite wee all, härra õpetaja?“

TELLIMISE HINNAD:

Aastas (24 nr.nr.)	Mk. 750.—	1/4 aast. (6 nr.nr.)	Mk. 225.—	1/1 lhk.M.	3500.—	1/4 lhk. M.	900.—
1/2 „ (12 nr.nr.)	400.—	1 kuus (2 nr.nr.)	80.—	1/2 „ „	1750.—	1/8 „ „	450.—
Üksiknumber	40 mk.	wäljamaale: 1/1 a.	900 mk.	1/2 a.	500 mk.	1/16 „ „	225.—

KUULUTUSTE HINNAD:

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Talituse aadress: Tallinn, Müüriwahe tän. nr. 16.

August Oinas, Arno Osolin, Peeter Rõälais, J. Utt, J. Winnal,

Tapalt: H. Beikmann, Karl Juul, Liire Juul, A. Jantra, Aug. Johanson, Hy Kivirahn, L. Luuk, E. Luuk, O. Markus,

Rakwerest: Ernst Luik, Gerda Grüntal, Harry Kängsepp, W. Leinfeldt, A. Leiberg, L. Pender, Felix Tenneberg, H. Willo,

Narwat: M. Adoson, Fr. Bergmann, A. Leppik, B. Leppik, O. Rotmann, Karl Sakh, Jakob Sakh.

Paidest: Gertha Argebush, Kalajõgi, Edith Mikhelson, Erich Michelson, A. Michelson, Johann Naelapea, Bernhard Naelapea, Amanda Naelapea, Otto Naelapea, Salme Niiman, Meri Niimann, Paul Wihalem, Hans Wibalem,

Ristikülast: Emilie Grents. **Hagerist:** A. Kasendorf, H. Mikker. **Kohtlast:** Aleks. Asi, Karl Rutfi, E. Ruto. **Harju Ranna-mõisast:** Joh. Hanso. **Wägewart:** Lva Aumees. W. Ehrmann. **Raplast:** Ica Benita. **Tarakwerest:** Erich Dorbeck. **Kärust:** Paul Eheland. **Keilast:** A. Eermann, A. Kutpri, A. Miljam. **Nõmmelt:** H. Herodes, Jutta Pustak, J. Söer, Oswald Tänavots, A. Wait. **Kii-ust:** L. Hermann, P. Soolmann, Arthur Tannberg, Maria Tamberg. **Jõgewalt:** S. Jürmann, E. Klausson, Ernst Tobber. **Kuuslust:** Joh. Janson. **Patküst:** A. Kiijamägi, G. Kiijamägi. **Tormast:** R. Koppel, A. Maasik. **Sindist:** Johann Kask. **Abjast:** Werner Karpa,

Miralda Naaris, J. Päre. **Harkust:** Hans Kann. **K. Kulast:** Karin Karro. **Walgutalt:** L. Karu. **Mäolt:** Richard Kelder, Liana Reisenkoff. **Sännast:** August Leio, Edgar Lepp, Aks. Pahn, Elmar Wagol. **Kasarist:** K. Lemmergas. **Tõstamaalt:** Agnes Pärn. **Taeblast:** Marta Põlts. **Sondast:** Helmi Puurmann, L. Petrow, J. Teder. **Häädemees-telt:** Anny Puusaar, Atsi Suits. **Riisipe-rest:** R. Pilberg, J. Treifner. **Sompast:** R. Rikker. **Tarwastust:** H. Roosson. **Kil-Nõmmelt:** E. Rossmann. **Maasilt:** Joh. Siilem. **Antslast:** Alex Solba. **Sauelt:** E. Sastok. **Pilistwerest:** T. Sagar. **W. Maarjast:** M. Tooming, O. Tooming. **Agerist:** M. Tsaan. **Torist:** E. Tilk. **Mõisakülast:** Lydia Tamm. **Elwast:** Si-wia Tulfi. **Uue Wõidust:** J. Werter, R. Toost. **Jõhwist:** O. Tamm. **Teadmata-kust:** Leida Rits, O. Lepik, Helene Tapsi, Raadi Sahapuu.

Neist wõitsid loosimisel 1) Jules de Revél—Foi bejuht — **Gertha Argebusch**, Paidest, Lai t. 1. 2) Marie Under „Weriwalla“ — **P. Soolmann**, Kiiust; 3) Arthur Adson „Herge palango“ — **Ants Kippar**, Tallinnast, Tehnika tän. 6. krt. 2.

Wõitnud antakse kätte: **Tallinnas**, talituses, **Paides**, M. Leesmenti rmtkpl.

„Romaan'i“ talitus.

Loetavam leht Wiljandimaal ja naabruses
on

„Wiljandi Uudised,“

erapooletu nädalaleht.

Iga wiljandlane, kas kodus ehk wõõrsil, peab lugema aja-lehte „**Wiljandi Uudised**.“

Ainult sellel on käepärast tõeludele wastaw täpne ülewaade, kes loeb ajalehte „**Wiljandi Uudised**.“

„**Wiljandi Uudised**“ ei puudu üheski peres, sellepärast on tema kuulutustel suur mõju.

Kõige odavam ajaleht Eestis on „**Wiljandi Uudised**“ — maksab ainult 50 marka weerandaastas.

Aadress

„**Wiljandi Uudised**,“
Wiljandis.

Tarwitage **MILLER** autokumme.
Siis saavutate rohkem mõnusust,
rohkem kilomeetreid, rohkem kokku-
hoidu.

Heinr. Lagus, Tallinn,

Müüriwahe, 16. Eesti Laenupanga majas, uks B.

Telefon 12-53.